

Tartuntojen ennaltaehkäisy valvonta- ja hälytyssektorilla

Ohje kenttäpartioille
Anni Broman

3/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Anni Broman – Tartuntojen ennaltaehkäisy valvonta- ja hälytyssektorilla

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Mika Kyrönviita

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tartuntojen ennaltaehkäisy valvonta- ja hälytyssektorilla on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuloksena syntyi kaksipuolinen A4-kokoinen ohje. Ohje sisältää ajoneuvojen puhtaanapito ja desinfiointiohjeen sekä ohjeita ja neuvoja henkilökohtaiseen tartuntojen ennalta ehkäisyyn. Ohje on koottu valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevien poliisimiesten haastatteluissa antamien toiveiden mukaan. Ohjeessa on käytetty materiaalina Sisä-Suomen poliisilaitoksen ajoneuvojen puhtaanapito-ohjetta, Terveiden ja hyvinvointilaitoksen koronaohjeita sekä hallituksen antamia suosituksia. Ohje on rajattu koskemaan vain pisara- ja kosketustartuntana leviäviä tauteja.

Ohje on jaettu joulukuussa 2020 Sisä-Suomen poliisilaitokselle, Tampereen pääpoliisiasema Valvonta- ja hälytyssektorille, liikennesektorille ja Pirkanmaan alueella sijaitseville poliisilaitoksille. Ohjeesta kerättiin palautetta ja palautteen pohjalta ohjetta muokattiin ja laadittiin toinen paranneltu versio.

Ohjeen päällimmäisenä tarkoituksena on lisätä tietoa, taitoa ja käytäntöjä ennalta ehkäistä tarttuvia tauteja valvonta- ja hälytyssektorilla. Ohjeen on tarkoitus toimia myös eräänlaisena tarkistuslistana poliiseille ennen ajoon lähtöä. Ohjeen tarkoituksena on myös tuoda tartunta tautien ennaltaehkäisy osaksi poliisin päivittäistä työrutiinia.

Ohjeen hyödyllisyys koettiin ja todettiin valvonta- ja hälytyssektorilla sekä liikennesektorilla saadun palautteen myötä sen verran suureksi, että Sisä-Suomen poliisilaitoksen, Tampereen pääpoliisiaseman ajoneuvovastaava pyysi saada itselleen ohjeen muokattavan version, jotta voisi jakaa sen myös Jyväskylän poliisiasemalle ja ohjetta voidaan hyödyntää pohjana laajemmin muilla poliisilaitoksilla.

Ohje tartuntojen ennaltaehkäisystä valvonta- ja hälytyssektorilla on täysin julkinen ja se on tämän raportin liitteenä.

Sivumäärä: 36 + 3

Tarkastuskuukausi ja vuosi: maaliskuu/2021

Avainsanat: Tartuntataudit, pisaratartunta, kosketustartunta, virus, bakteeri, Covid-19, flunssa, influenssa, valmiuslaki, tartuntatautilaki, valvonta- ja hälytyssektori

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, MENETELMÄT JA TAVOITTEET	4
2.1 Opinnäytetyön tavoite	5
2.2 Opinnäytetyön rakenteesta ja teoriasta	6
2.3 Produkti	7
2.4 Käsitteet	8
3 TUTKIMUSONGELMA- JA AINEISTOT	9
3.1 Tutkimusongelma	9
3.2 Tutkimusalueen rajaus	9
3.3 Tutkimusaineisto	10
3.3.1 Aiempi tutkimus	10
3.3.2 Aiheen kirjallisuus ja muut lähteet	12
4 PISARATARTUNTANA TARTTUVAT TAUDIT	13
4.1 Tautien leviäminen	13
4.2 Kausi-influenssa	14
4.3 Covid-19	14
4.4 Sika-influenssa	16
4.5 Norovirus	16
4.6 Flunssa	17
5 LAINSÄÄDÄNTÖ JA POLIISIN OHJEISTUS	18
5.1 Valmiuslaki	18
5.2 Tartuntatautilaki	19
5.3 Työturvallisuuslaki	20
5.4 Poliisihallituksen ohjeet	22
5.4.1 Poliisin ohjeet ennen Covid-19 pandemiaa	22
5.4.2 Poliisin ohjeet Covid-19 pandemian alkamisen jälkeen	24
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
6.1 Haastatteluiden suunnittelu	27
6.2 Tiedon keruu ja haastattelut Sisä-Suomen poliisilaitoksella	27

6.3 Haastatteluiden analyysi ja johtopäätöksen haastatteluiden tuloksista.....	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	33
7.1 Omia johtopäätöksiä ja pohdintoja opinnäytteestä	33
7.2 Jatkotutkimuksen aiheet	35
7.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	35
8 PRODUKTIN KUVAUS.....	36
8.1 Toteutus, sisältö ja ulkoasu	36
8.2 Palaute produktista	36
8.3 Jakelu.....	37
LÄHTEET	38
LIITE 1 Haastattelukysymykset	41
LIITE 2 Opinnäytetyön produkti.....	42

1 JOHDANTO

Minun Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyöni aiheena on selvittää, millainen ohjeistus poliisilla on tällä hetkellä varautumisessa ja suojautumisessa tartuntatauteihin. Selvitän opinnäytetyössäni myös, miten poliisi varautuu tartuntatautien leviämiseen pisara- sekä kosketustartuntana, millaisia suojaimia poliisilla on valvonta- ja hälytyssektorilla käytössä ja miten nykyinen käytössä oleva poliisinohjeistus on toiminut käytännössä. Selvitän opinnäytetyössäni myös, miten ja miten paljon olemassa olevaa ohjeistusta on käytetty poliisin päivittäisen työn ohessa ja mitä ongelmia ohjeistuksen käytössä on ilmennyt. Paneudun opinnäytteessäni pääasiassa poliisin olemassa oleviin poliisihallituksen tekemiin ohjeistuksiin ja terveydenhuollon kirjallisuuteen. Selvitän työssäni myös mitkä lait ohjaavat poliisin varautumista tartuntatauteihin ja miten nämä lait näkyvät poliisin ohjeistuksessa. Yritän myös avata työssäni miehistötason poliisin roolia ja toimintatapoja pisara- ja kosketustartuntojen ennaltaehkäisyssä valvonta- ja hälytyssektorilla.

Suomessa poliisi kohtaa työssään päivittäin erilaisia ihmisiä erilaisista taustoista tietämättä etukäteen ollenkaan kantaako asiakas jonkinlaista tartuntatautia. Minä tahdon myös selvittää työssäni, miten poliisit tällä hetkellä suhtautuvat suojautumiseen taudeilta ja voisiko suhtautumista muuttaa positiivisempaan suuntaan. Yritän myös selvittää miksi poliisit suhtautuvat negatiivisesti suojautumiseen ja syitä sen negatiivisuuden takana. Tarkoitus on siis saada kokonaiskuva poliisin suhtautumisesta taudeilta suojautumiseen ja keksiä keinoja suhtautumisen muuttamiseen.

Poliisi joutuu työssään varautumaan useisiin eri tauteihin työssään valvonta- ja hälytyssektorilla. Tautien tartuntatapoja on useita ja perehdyn opinnäytetyössäni pääasiassa pisara- ja kosketustartuntana leviäviin tauteihin. Usealla poliisin kohtaamalla ihmisellä saattaa olla jokin pisarana- tai kosketustartuntana leviävä tauti tai poliisi voi itse tuoda vaatteissaan tai ihollaan henkilökohtaisesta elämästään mukanaan työpaikalle pisaratartuntana tai välillisessä kosketustartunnassa leviävän taudin.

Opinnäytetyöni tavoite on luoda Sisä-Suomen poliisilaitokselle, Tampereen pääpoliisiasemalle valvonta- ja hälytyssektorille yksinkertainen ja selkeä ohje pisaratartuntojen ennaltaehkäisystä. Opinnäytetyössä paneudutaan syihin, miksi tämä ohje on tarpeellinen haastatteluiden ja omien kokemusten kautta. Opinnäytetyössä pyritään löytämään hyödyllisiä ratkaisuja aikaisemmasta aiheeseen liittyvästä opinnäytetyöstä sekä aiheesta löytyvästä kirjallisuudesta.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, MENETELMÄT JA TAVOITTEET

Olin Poliisiammattikorkeakoulun opintosuunnitelmaan kuuluvassa työharjoittelussa Sisä-Suomen poliisilaitoksella valvonta- ja hälytyssektorilla Covid-19 pandemian alkaessa Suomessa maaliskuussa 2020. Poliisi on valvonta- ja hälytyssektorilla lähikontaktissa ihmisten kanssa ja mahdollinen riski altistua taudeille ja saada tartunta on erittäin korkea. Poliisihallitus on tehnyt ennen Covid-19 pandemiaa vain muutaman ohjeen tauteihin varautumisesta ja suojautumisesta sekä toimenpiteistä, mutta ne ovat käsitelleet tartuntatautien ehkäisyä hyvin suppeasti ja kausi-influenssaa tai sikainfluenssaa ei ole ohjeissa käsitelty ollenkaan. Eniten ohjeita on tehty veriteitse tarttuviin tartuntatauteihin.

Covid-19 pandemia paheni Suomessa maaliskuussa 2020 minun aloittaessani työharjoitteluni nuorempana konstaapelina Sisä-Suomen poliisilaitoksella, Tampereen pääpoliisiasemalla. Valvonta- ja hälytyssektorille oli tehty ohjeita ajoneuvojen desinfiointiin ja pesuun, mutta ne olivat hyvin vaikealukuista virkamieskieltä käyttäen kirjoitettu ja löytyivät pitkälti internetistä. Ohjeet olivat myös hyvin pitkiä. Ohjeita esimiesten taholta jaettiin miehistölle sähköpostin avulla, mutta suurimmalla osalla työntekijöistä ne hukkuivat lukuisten muiden sähköpostien joukkoon ja jäivät lukematta. Ohjeita päivitettiin harjoitteluni aikana, mutta ne olivat siltikin hyvin laajat sekä monisivuisia ja niiden lukeminen vei hyvin paljon työaika.

Valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevillä poliiseilla on hyvin erilaiset taustat, osalla on toinen tai useampi ammatti ennen poliisiuraa, mutta osa on ollut vain poliisi kokotyöuransa. Poliisilla on enemmän tietoja ja osaamista torjua tartuntatauteja, mikäli hänellä on terveydenhuoltoalan koulutus ennen poliisiuraa. Poliisien peruskoulutukseen ei kuulu tällä hetkellä opetusta tartuntataudeista tai niiden leviämisestä. Opiskeluaikana Poliisiammattikorkeakoulussa käydään läpi vain veriteitse tarttuvat tartuntataudit.

Minä huomasin itse työharjoittelun aikana, että osa poliisimiehistä eivät tiedosta syitä miksi esimerkiksi ajoneuvoa desinfioidaan vuoron alussa ja sen aikana tai missä tilanteissa on syytä käyttää kasvomaskia. Vuoron alussa osa poliiseista desin fioi partioautosta ne alueet, joihin itse koskee ja osa ei näin tehnyt ollenkaan. Myöskin aseptiikan toteuttaminen poliisissa ontui. Myös poliisit suhtautuivat suojautumiseen vähättelevästi, sillä hyvin vähän käytettiin mm. kasvomaskia, mutta tämä saattoi olla selitettävissä sillä, ettei poliisihallitukselta ollut tullut selkeää määräystä suojauksien käytöstä työtehtävillä. Harjoitteluni aikana minulle kasvoi ajatus laminoidusta ohjeesta, joka löytyisi poliisiautoista, jossa se on helposti saatavilla ja löydettävissä.

2.1 Opinnäytetyön tavoite

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena on luoda Sisä-Suomen poliisilaitokselle, Tampereen pääpoliisiasemalle tartuntoja ennaltaehkäisevä ohje, joka sisältää tietoa tartuntojen ennaltaehkäisystä, tartuntojen leviämismekanismista ja mitä suojamia kentällä on käytössä. Ohje on tarkoitettu valvonta- ja hälytyssektorille, jokaisen siellä työskentelevän luettavaksi. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi parhaalla mahdollisella tavalla opinnäytetyössä pohditaan, minkälainen on hyvä ohje juuri poliisille. Pohdinnat opinnäytetyössä keskittyvät ohjeen sisällön laatuun ja määrään, sillä ohjeen on oltava mahdollisimman yksinkertainen ja helposti luettava. Ohjeen on pääasiassa tarkoitus olla yksi A4 molemmin puolin käytettynä eli hyvin tiivis paketti. Ohje olisi laminoituna poliisiautoissa, joissa se on aina saatavilla ja kulkee poliisin mukana tehtävillä.

Opinnäytetyön ajatuksena on koota pieni tiivis tietopaketti ohjeeksi valvonta- ja hälytyssektorille. Tarkoituksena on, että ko. sektorilla työskentelevät poliisit lukisivat ohjetta ja ottaisivat siitä vinkkejä tarvittaessa. Ohjeen tarkoituksena on myös muodostaa uusia rutiineja työvuoroon esimerkiksi auton desinfiointista myös Covid-19 pandemian jälkeen. Ohjeesta saa aina apua ja neuvoja, miten toimia, jos kohtaa tartunnan saaneen tai epäilee itsellään tai asiakkaalla tartuntaa. Kokoan ohjeeseen myös Covid-19 taudin yleisimmät oireet. Ohjeeseen tulee myös lyhyesti pisara- ja kosketustartunnan määritelmät.

Tiedon oppimisen ja omaksumisen tyylejä on ihmisillä useita erilaisia. Osa ihmisistä oppii paremmin tekemällä, jotkut oppivat paremmin lukemalla ja jotkut taas oppivat seuraamalla muita. Kun poliisi ottaa, jonkun osan opinnäytetyöni tuloksena syntyneen produktista eli ohjeesta osaksi päivittäistä työrutiiniaan niin se alkaa tulla, jossain kohtaa tutuksi myös muillekin työyhteisössä oleville poliiseille. Uusille laitoksen poliisiharjoittelijoille tulee tutuksi rutiini huolehtia tartuntatautien ennaltaehkäisystä, kun he näkevät oman ohjaajan tekevän ennaltaehkäisyä osana työpäivää, mutta ohjaajalla tulee olla myös tieto tekemisen takana, jotta voi perustella omaa toimintaansa ja sen tärkeyttä harjoittelijalle.

Opinnäytteen tuloksena syntyvän ohjeen tarkoitus on myös muuttaa poliisien asennetta tartuntataudeilta suojautumista ja niiden ennaltaehkäisyä kohtaan. Kun tartuntatautien ennaltaehkäisystä tulee osa päivittäistä poliisin työrutiinia siihen ei suhtauduta välinpitämättömästi ja sitä ei koeta enää aikaa vieväksi. Poliisien asenteen muutos on tärkeää, jotta mahdolliset tartunnat nyt ja tulevaisuudessa saadaan poliisiorganisaatiossa mahdollisimman minimiin. Poliisien parempi suhtautuminen tartuntatautien ennaltaehkäisyyn lisää omalta osaltaan myös työturvallisuutta, sillä myös poliisissa työskentelee riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä ja heidän riskinsä sairastua mahdollisesti hengenvaarallisiin tauteihin vähenee, kun ennaltaehkäisyä toteutetaan työyhteisössä kokonaisvaltaisesti.

2.2 Opinnäytetyön rakenteesta ja teoriasta

Toiminnallinen opinnäytetyöni koostuu valvonta- ja hälytyssektorilla toimivien poliisien haastatteluiden analyyseista, raporttiosuudesta sekä liitteenä olevasta produktista eli tutkimukseni tuotoksesta. Käyn opinnäytetyössäni läpi aiheesta olevaa kirjallisuutta sekä vuonna 2020 alkukeväästä Kasperin Saarisen tekemää opinnäytetyötä, joka tutkii poliisin varautumista tautien leviämiseen. Saarisen tekemä opinnäytetyö on ensimmäinen Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö, joka käsittelee muita tartuntatauteja kuin veriteitse tarttuvia. Minä tuon esiin opinnäytetyössäni työharjoittelussani Sisä-Suomen poliisilaitoksella, Tampereen pääpoliisiasemalla tekemiäni omia havaintojani valvonta- ja hälytyssektorilla tämänhetkisestä tartuntojen ennaltaehkäisystä. Poliisin omaa kirjallisuutta aiheesta tai kirjallisuutta poliisin näkökulmasta tautien ennaltaehkäisystä ei ollut löydettävissä. Käytin työssäni teoriaosuudessa sosiaali- ja terveystalankirjallisuutta. Pysin käyttämään työni teoriaosuudessa mahdollisimman uutta kirjallisuutta tiedon paikkansapitävyyden takaamiseksi.

Tutkimukseni haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina Tampereen pääpoliisiasemalla marraskuussa 2020. Haasteltaviksi valikoitui pitkään virassa valvonta- ja hälytyssektorilla olleita poliisimiehiä ja Tampereen ajoneuvovastaava, joka vastaa laitoksen suojainten hankkimisesta ja niiden riittävydestä. Haastatteluissa kartoitin haastateltavien omaa suhtautumista tautien ennaltaehkäisyyn sekä olemassa olevien poliisihallituksen sekä THL:n ohjeiden sekä suojainten käyttästä poliisin kenttätoiminnassa. Pysin haastatteluissa saamaan mahdollisimman paljon kokemusperäistä ja käytännönläheistä tietoa kenttäpoliiseilta, siitä miten tartuntataudeilta on ennen Covid-19 pandemiaa suojauduttu ja varauduttu valvonta- ja hälytyssektorilla sekä onko näitä asioita mietitty poliisissa ennen nykyistä pandemiaa. Haastatteluiden pohjalta kokosin opinnäytetyöni produktin, joka jaettiin valvonta- ja hälytyssektorille joulukuussa 2020. Produktia paranneltiin ja muokattiin siitä kerätyn palautteen avulla ja paranneltu versio lähetettiin Tampereen poliisilaitoksen ajoneuvovastaavalle.

Raporttiosuudessa kuvaan yleisesti opinnäytetyöni aihealueeseen liittyvää keskeistä Suomen lainsäädäntöä ja Poliisihallituksen tekemiä ohjeita, joissa käsitellään määräyksiä ja ohjeita tartuntatautien ennaltaehkäisystä ja poliisin ajoneuvojen puhtaanapidosta. Tarkastelen nykyisiä haasteita ja ongelmia osaamisen ja sen kehittämisen kautta. Osa poliisin ohjeista on salassa pidettäviä, joten niiden kohdalta käsitelen niitä hyvin suppeasti yleisellä tasolla sisältöä suuremmin avaamatta. Pysin tuomaan opinnäytetyössäni esiin tartuntatautien ennaltaehkäisyn keskeisimmät haasteet ja ongelmat, joita poliisin työhön valvonta- ja hälytyssektorilla liittyy. Pysin myös esittämään ja tuomaan esille mitä positiivisia vaikutuksia ennaltaehkäisyllä on poliisin työssä. Lisäksi pyrin kuvaamaan, mikä merkitys opinnäytetyön produktilla on valvonta- ja hälytyssektorilla työturvallisuudessa.

2.3 Produkti

Ammattikorkeakoulussa toiminnallinen opinnäytetyö kuten omani tavoittelee työelämässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai toiminnan järjestämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus kuten perehdytysopas. Toteutustapa voi toiminnallisessa työssä olla kirja, kansio, opas tai ohje eli produkti. (Vilkkä ym.2004 s.9) Mietin pitkään, miten toteutan oman toiminnallisen opinnäytetyöni produktin, sillä sen oli oltava lyhyt, ytimekäs ja helposti saatavilla. Oma opinnäytetyöni produkti tavoittelee sekä käytännön ohjeistamista, että uusien toimintamallien syntyä poliisissa.

Opinnäytetyöni lopputuotteena tulee olemaan valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevälle poliisimiehelle suunnattu lyhyt ja ytimekäs ohje tartuntojen ennaltaehkäisystä. Ohjeen tarkoitus on toimia muistilistana ja antaa tietoa tarvittavista toimenpiteistä, jotka liittyvät pisara- ja kosketustartuntana leviäviin tartuntatauteihin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Ohje antaa myös ohjeistusta henkilökohtaiseen suojautumiseen sekä auton puhtaanapitoon. Tuon opinnäytetyössäni esiin omia havaintojani tämänhetkisestä suojautumisesta ja asenteista pisarana- ja kosketuksena leviäviä tartuntoja vastaan. Opinnäytetyöni tuloksena olevan ohjeen avulla valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevät poliisimiehet ja naiset pystyvät parantamaan ennaltaehkäisyä pisaratartuntoja vastaan. Toivon produktini myös yhdenmukaistavan toimintatapoja eri kenttäryhmien kesken. Produktini on täysin julkinen tuotos ja se on opinnäytetyöni liitteissä.

Produktini yksi haaste tulee olemaan se, etteivät ihmiset eivät yleensä lue ohjeita ja omaksu niissä annettuja neuvoja ja kehotuksia. Toinen haaste on saada ohjeesta mahdollisimman selkeä, ettei sitä voi ymmärtää väärin ja saada aikaan vääriä toimintamalleja. Kolmas haaste on saada mahdollisimman paljon tietoa pieneen tilaan. Minun on otettava nämä huomioon produktia kirjoittaessa ja tehtävä myös produktista sellainen, että se kiinnittää huomion ja saa lukijan kiinnostumaan sen lukemisesta. Produktista tulee värillinen ja tärkeät ohjeet merkitään punaisella tekstillä, tummemmalla pohjalla, jotta se kiinnittää enemmän lukijan huomiota. Ohjeen taustalle tulee poliisin miekkaleijona logo, jotta se olisi enemmän poliisin virallisen ohjeen mukainen.

2.4 Käsitteet

Tartuntatauti: Tartuntatauteihin eli infektioauteihin luokitellaan sairaudet, joiden aiheuttaja on mikrobi, mikrobin kaltainen tautia siirtävä rakenne tai mikrobin tuottama myrkky. Taudin aiheuttaja tarttuu ihmisestä, eläimestä tai ympäristöstä. (Lumio, Jukka Duodecim terveyskirjasto)

Pisarartunta: Tartunta, joka tapahtuu ilmaan yskittyjen pisaroiden välityksellä (esim. influenssa) (Terveyskirjasto, Lääketieteen sanasto)

Kosketustartunta: Tartunta, joka tapahtuu suoran kosketuksen välityksellä. (Terveyskirjasto, Lääketieteen sanasto)

Aseptiikka: Menettelytavat, joiden avulla pyritään toimimaan mikrobittomasti. Terveyskirjasto, Lääketieteen sanasto)

Riskiryhmä: Riskiryhmään kuuluu henkilöitä, joilla arvioidaan olevan tavallista suurempi riski sairastua esimerkiksi sukurasituksen, elintapojen, iän tai perussairauksien vuoksi. (Terveyskirjasto, Lääketieteen sanasto)

Pandemia: Pandemia on yli maanosien ulottuva epidemia. (Terveyskirjasto, Lääketieteen sanasto)

Epidemia: Epidemia on tauti, joka tarttuu suureen osaan jonkin alueen väestöä, tauti leviää merkittävästi tai tauti tai ilmiö on poikkeuksellisen yleinen jossakin yhteisössä. (Terveyskirjasto, lääketieteen sanasto)

THL: Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos

TTL: Työterveyslaitos

POHA: Poliisihallitus

3 TUTKIMUSONGELMA- JA AINEISTOT

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyöni tutkimusongelman sekä käyn läpi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä aiempaa tehtyä opinnäytetyötä poliisin varautumiseen tautien leviämiseen. Tuon esiin omia havaintoja opinnäytetyöni aihetta koskien. Käsittelen tässä luvussa lisäksi opinnäytetyössäni käyttämäni tutkimusmenetelmän.

3.1 Tutkimusongelma

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana on: Miten poliisien tietämystä pisara- ja kosketustartuntana leviävistä tartuntataudeista ja niiden ennaltaehkäisystä voi lisätä sekä millaisia haasteita ja ongelmia ennalta ehkäisyn toteuttamiseen liittyy poliisin päivittäisessä työssä. Tutkimuksen avulla on tarkoitus selvittää kuinka poliisit tällä hetkellä toteuttavat tehtyä ohjeistusta valvonta- ja hälytyssektorilla ja miten uusi lyhyempi sekä ytimekkäämpi ohje muuttaa toimintaa.

3.2 Tutkimusalueen rajaus

Aloitin opinnäytetyön tekemisen tutkimalla, onko aiheestani tehty aiemmin opinnäytetöitä ja selvisi, että opinnäytteeni aiheesta oli aiemmin tehty opinnäytetyö keväällä 2020 (Saarinen 5/2020). Aiemmassa opinnäytteessä oli käsitelty pisaratartuntoina ja veriteitse tarttuvia tauteja. Aiemmin on tehty kaksi opinnäytetyötä tautien leviämisestä ja tarttumisesta, mutta ne keskittyvät vain veriteitse tarttuviin tauteihin. Saarisen vuonna 2020 tekemä opinnäytetyö: *Poliisin varautuminen tautien leviämiseen*. Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen ja keskittyi selvittämään poliisin varautumista erilaisten tautien leviämiseen ja hän yritti kartoittaa erilaisia keinoja, joilla poliisissa voidaan käyttää estämään tautien leviämistä ja lisäämään työturvallisuutta. Oma opinnäytetyöni keskittyy enemmän konkreettisesti siihen, miten poliisi voi omalla toiminnallaan ennaltaehkäistä pisara- ja kosketustartuntana leviäviä tauteja. Työni on myös toiminallinen ja keskittyy produktin tuottamiseen toisin kuin Saarisen tekemä opinnäytetyö.

Saarisen tekemän opinnäytetyö (Saarinen 5/2020) auttoi osaltaan minua tekemään päätöksen toiminnallisesta opinnäytetyöstä ja keskittymään pääasiassa vain pisara- ja kosketustartuntana leviäviin tauteihin. Sain ajatuksen ohjeesta valvonta- ja hälytyssektorille oma työharjoitteluni aikana keväällä 2020, kun Covid-19 tauti oli pahimmillaan ja Suomessa oli käytössä valmiuslaki. Aihe oli ajankohtainen ja minua kiinnosti aihe oman edellisen ammattini kautta, josta johtuen minulla on hyvä kokemus aseptisestä työskentelystä ja tartuntataudeista. En halunnut rajata aihetta vain yhteen tautiin tai tällä hetkellä maailmalla jylläävään Covid-19 tautiin, koska monella muulla taudilla on sama leviämismekanismi ja on hyödyllisempää levittää tietoa monesta eri taudista, jotka leviävät samalla mekanismilla.

Pisara- ja kosketustartuntana leviävistä taudeista halusin opinnäytetyössäni nostaa esille tunnetuimmat taudit sekä tällä hetkellä Suomessa ja maailmalla uutena tautina jylläävän Covid-19 taudin, sillä se on vähiten tällä hetkellä tunnetuin tartuntatauti. Tunnetuimmista pisaratartuntana leviävistä taudeista halusin työssäni nostaa esille kausi-influenssan ja flunssan, jotka kiertävät Suomessa joka vuosi. Valitsin myös työhöni sikainfluenssan, vaikka se ei ole ollut Suomessa vuoden 2010 jälkeen, mutta sen uusia kantoja viruksesta voi tulla Suomeen ulkomaalaisten matkustajien mukana. Lopuksi otin opinnäytetyöhöni mukaan noroviruksen, joka leviää pisaratartuntana hyvin herkästi. Käyn opinnäytetyössäni läpi hyvin lyhyesti valitsemani taudit sekä leviämismekanismien. Kerron tarkemmin pisaratartunnasta, mutta sivuan aiheesta myös hieman kosketustartuntaa.

3.3 Tutkimusaineisto

3.3.1 Aiempi tutkimus

Aiemmin opinnäytetyössäni mainitsin, että aiheesta on tehty aikaisemmin yksi opinnäytetyö. Kasper Saari teki keväällä 2020 tutkimuksellisen opinnäytetyön poliisin varautumisesta tautien leviämiseen. Hän selvitti opinnäytetyössään poliisin varautumista erilaisten tautien leviämisen osalta sekä kartoitti poliisin erilaisia keinoja, joilla tautien leviämistä estetään ja parannetaan poliisin työturvallisuutta. (Saari 5/2020 tiivistelmä). Saari käsittelee opinnäytetyössään niin pisaratartuntana kuin veriteitse tarttuvia tauteja.

Saari haastatteli opinnäytetyössään poliisitarkastaja Marko Heikkilää, jolla on pitkä ura poliisissa ja hän on myös toiminut valvonta- ja hälytyssektorilla. Heikkilä valikoitui haastateltavaksi, koska hän oli yhteyshenkilö poliisilaitoksille koronaviruspandemiaan liittyen. Heikkilän mukaan poliisissa tautien ennalta ehkäisyssä noudatetaan yleisiä THL:n ja työterveyslaitoksen ohjeita sovitettuna, mutta poliisilla on myös yksiköissä omia laadittuja ohjeita aiempien epidemioiden pohjalta. (Saari 5/2020 s. 21)

Poliisissa on varauduttu pisaratartuntana leviävien tautien osalta lähinnä korostamalla henkilökohtaista hygieniaa sekä käyttämällä suojaimeita. Saarin opinnäytteen mukaan poliisissa on työntekijöille varattu riittävästi tarvittavia suojaimeita, desinfiointiainetta ja muita suojavälineitä. Myös poliisissa ehkäistään tautien leviämistä tiedottamalla henkilökuntaa riskeistä ja varmistamalla suojavälineiden saatavuus. Heikkilän haastattelussa saatiin myös selville, että poliisin varautumisessa tautien leviämiseen edellisiin epidemioiden ei ole ollut perustoiminnassa suurta muutosta. Haastattelussa käy myös ilmi, että poliisissa käytetään terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antamia ohjeita eikä poliisilla ole omia ohjeita. Heikkilän mukaan poliisissa asiat on syytä pitää yksinkertaisina ja selkeinä suojautumisen osalta (Saari 5/2020 s.21 ja s.22).

Saarinen käy läpi opinnäytetyössään poliisin suojautumisohjeita, jotka ovat laajalti Työterveyslaitoksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yleisiä ohjeita. Ohjeet, joita Saarinen käsittelee opinnäytetyössään, on tehty lähinnä Covid-19 leviämisen ehkäisyyn liittyen, mutta hän toteaa, että samat ohjeet toimivat myös muihinkin pisaratartuntoina leviävien tautien ehkäisyyn. Hän toteaa myös, että tärkeimpänä suojautumiskeinona on käsienpesu, jossa käytetään saippuaa ja lämmintä vettä. Käsienpesun tärkeyttä opinnäytetyössä perustellaan käsien, sillä, että ihminen koskettaa kasvojaan useita kertoja päivässä. Toisena tärkeänä ehkäisykeinona Saarinen perustelee kättelyn välttämistä, sillä vähentämällä ihmiskontakteja vähennetään tartunnan riskiä (Saarinen 5/2020 s.23).

Saarinen nostaa esille opinnäytetyössään myös pintojen välityksellä tautien leviämisen, jonka takia pintojen puhdistaminen on yksi tärkeä keino hygienian lisäämiseksi. Opinnäytetyössä mainitaan, että tautien ehkäisyyn liittyen tärkeimpiä puhdistettavia pintoja ovat tietenkin yhteiskäytössä olevat työvälineet ja laitteet (Saarinen 5/2020 s.23) Pintojen puhdistamista poliisissa tehdään esimerkiksi sormenjälkitunnistimissa ja ajoneuvoissa. Poliisi on hygienian lisäämiseksi ja ennaltaehkäisyksi hankkinut lisää suojavälineitä ja ohjeistanut henkilöstöään. Saarinen muistuttaa, että poliisin täytyy pystyä hoitamaan kiireelliset tilanteet kaikissa tilanteissa ja poliisissa on myös varauduttu, mikäli henkilöstöä sairastuisi kerralla paljon (Saarinen 5/2020 s.24).

Saarinen nostaa esille opinnäytetyössään myös omia huomiota ohjeiden noutamisesta poliisissa. Hän huomasi ensimmäisenä asiana poliisilaitoksella erilaisten ohjeiden ilmestymisellä seinille ja desinfiointiaineiden lisääntymisellä, sekä pisti merkille, että ohjeet olivat hyvin samankaltaisia kuin THL:n ja TTL:n ohjeet. Ohjeissa ohjeistettiin oikeanlaiseen aivastamiseen ja käsihygieniaan. Saarinen sai itse paljon erilaisia suojautumisohjeita ja hänelle kerrottiin, mistä löytyy lisää suojautumisvälineitä ja desinfiointiaineita. Työpaikalla annettiin myös ohjeita, mikäli työtehtävien kohteella on altistuminen tai koronavirustartunta. Työpaikalle tuli myös ohjeita yhteiskäyttövälineiden puhdistuksesta työvuoron jälkeen ja, että työnantajan puolelta varautuminen tartuntojen ehkäisemiseen ja tartuntaan oli hyvin suoritettua (Saarinen 5/2020 s. 24 ja s.25)

Saarinen tuli opinnäytetyönsä johtopäätöksissä tulokseen, että tautien leviämisen ehkäisy rakentuu poliisissa kahteen kohtaan (Saarinen 5/2020 s.27). Opinnäytetyön johtopäätöksissä ensimmäinen kohta on toimintasuunnitelmien ja ohjeiden laadinta erilaisissa tilanteissa, joissa työnantajalla on iso osuus. Työnantajalla on osuus tuoda henkilöstölle selkeitä toimintaohjeita ja tarvittaessa määräyksiä erilaisiin tilanteisiin. Työnantajan vastuulla on myös hankkia työntekijöille tarvittavat suojavälineet, joilla työntekijä ylläpitää työturvallisuutta. Saarinen painottaa työntekijän vastuuta noudattaa työnantajan toimintaohjeita ja määräyksiä. Hän myös huomasi, että koronaviruspandemian aikana työnantaja panosti toimintaohjeisiin ja jakoi niitä henkilöstölle. Toisena tärkeänä kohtana tautien ehkäisyssä Saarinen näkee koulutuksen. Johtopäätöksissä nousee esille, että poliisissa on

panostettu hyvin koulutuksen tärkeyteen ja koulutuksessa otetaan huomioon työturvallisuus heti alusta alkaen. Johtopäätöksissä myös todetaan, että koulutuksella pystytään varmistamaan, että työntekijät osaavat toimia tilanteissa oikein ja eivät altista itseään turhaan erilaisille tilanteille (Saarinen 5/2020 s. 28).

Saarisen tekemä opinnäytetyö antoi omalle opinnäytetyölleni hyvän pohjan. Opinnäytetyössä oli hyvin käyty läpi poliisin varautumista tauteihin, mutta siinä ei varsinaisesti käynyt läpi poliisin työntekijöiden suhtautumista suojautumiseen ja aion sen omassa opinnäytetyössäni nostaa esille. Aion omassa opinnäytetyössäni nostaa esille myös ongelmakohtia suojainten käytössä. Saarisen työssä oli käsitelty osittain samoja aiheita kuin mitä aion itse käsitellä omassa opinnäytetyössäni. Kuten Saarinen omassa opinnäytetyössään mainitsi, aiheesta ei ole tehty montaa opinnäytetyötä ja oma opinnäytetyö tulee olemaan neljäs työ, joka käsittelee tartuntatauteja poliisin näkökulmasta.

3.3.2 Aiheen kirjallisuus ja muut lähteet

Opinnäytetyöni aiheesta ei ole löydettävissä kirjallisuutta, joka käsittelee aihetta juuri poliisin näkökulmasta. Joudun käyttämään työssäni internet lähteitä ja paljon sosiaali- ja terveysalalle suunnattua kirjallisuutta. Covid-19 on uusi tauti, josta ei ole löydettävissä juurikaan tutkittua tietoa tai kirjallisuutta, mutta vuonna 2020 ilmestyi Miriam Callejan kirjoittama kirja *Korona virus, joka mullisti maailman*. Tätä kirjaa aion käyttää opinnäytetyössäni kirjallisuusosiossa kertomaan Covid-19 taudista. Muista taudeista, joita käsittelen opinnäytetyössäni, löytyy paljon kirjallisuutta sekä hyödynnän Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen internet sivuja, joissa on ajankohtaista päivitettyä tietoa.

Käytän opinnäytetyössäni myös henkilöhaastatteluja saadakseni aiheeseen poliisin näkökulman ja selville tämänhetkisen tilanteen. Haastatteluissa selvitän, miten poliisit suhtautuvat suojautumiseen ja miten tämänhetkisiä ohjeita käytetään käytännössä. Henkilöhaastatteluissa selvitän myös ongelmakohdat ja haasteet poliisin suojainten käytössä. Henkilöhaastattelut antavat myös produktille suuntaviivat, sillä haastateltavat henkilöt tulevat sitä hyödyntämään työssään. Haastatteluissa aion myös kysyä haastateltavien toiveita produktin suhteen.

4 PISARATARTUNTANA TARTTUVAT TAUDIT

4.1 Tautien leviäminen

Erilaisia teitä ja reittejä, joita tautia aiheuttava mikrobi voi käyttää kulkeutuessaan paikasta toiseen tai lähteestä kohteeseen kutsutaan tartuntareitiksi. Tautia aiheuttava mikrobi voi kulkea oman reittinsä alusta loppuun ja pysähtymättä, mutta toisaalta aikaa voi kulua kauankin ja mikrobi elää paikallaan pinnalla. Mikrobi voi löytää itselleen sopivia pysähdyspaikkoja, joista se leviää tilaisuuden tullen seuraavaan kohteeseen. Yleensä taudinaiheuttajien tartuntateinä ovat kosketus, pisara ja ilma, mutta näiden ohella tartuntareitteinä voi toimia myös vesi ja kehon nesteet. (Von Schantz ym. 2009 s. 16)

Kosketustartunta on yleisin mikrobien leviämisen- ja levittämistapa. Suoralla kosketustartunnalla tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa ihminen koskettaa toista ihmistä ja mikrobi siirtyy kosketuksesta toiseen ihmiseen, esimerkiksi kättely. Välillisellä kosketustartunnalla tarkoitetaan tilannetta, jossa ihminen koskettaa mikrobeilla saastunutta eli kontaminoitunutta esinettä tai materiaalia, sairastunutta ihmistä tai tämän eritteitä ja sen jälkeen pesemättömillä käsillä toista ihmistä. Esimerkiksi ihminen koskettaa ovenkahvaa sen jälkeen, kun on aivastanut käsiinsä ja toinen ihminen tulee hänen jälkeensä koskemaan ovenkahvaa. Taudinaiheuttajat voivat siirtyä käsiin myös esimerkiksi aivastaessa. (Von Schantz ym. 2009 s. 17)

Pisaratartunnassa mikrobit siirtyvät ihmisen yskiessä, puhuessa tai aivastaessa suoraan toisen ihmisen suun tai nenän limakalvoille ja siitä edelleen syvemmälle hengitysteihin. Pisaratartunta on mahdollista vain, jos tartunnan kantaja ja tartunnan saaja ovat riittävät lähellä toisiaan – alle metrin etäisyydellä- toisistaan. Todellisuudessa kyse onkin useimmiten välillisestä kosketustartunnasta, jossa pisara yskäistään pinnalle ja pinnasta pisarat, joissa mikrobit ovat siirtyvät käden mukana nenän limakalvoille tai silmiin. (Von Schantz ym. 2009 s. 18)

Ilmatartunnassa mikrobit kiinnittyvät ilmassa leijuviin pienenpieniin pisaroihin, ihmisen hilseeseen tai pölyhiukkasiin. Tartunnan saamisen riskiä lisää kasvattaa se, että hiukkaset saattavat pysyä ilmassa pitkään ja kulkeutua kauas ennen kuin päätyvät ihmisen hengitysteihin. Ilmassa oleva mikrobimäärä on riippuvainen tilan ilmanvaihdesta ja tilan tuuletuksesta sekä tilassa olevien ihmisten lukumäärästä ja mitä tilassa tehdään. (Von Schantz ym. 2009 s. 19) Ahtaamassa tilassa esimerkiksi pienessä huoneessa, jossa on suuri määrä ihmisiä, on suurempi riski altistua ilmassa leiviäviin taudinaiheuttajiin kuin isossa tilassa kuten elokuvateatterissa tai jääkiekkohallissa.

4.2 Kausi-influenssa

Influenssa on influenssavirusten aiheuttama äkillinen ylempien hengitysteiden tulehdus, joka esiintyy Suomessa joka talvi, siksi sitä nimitetään kausi-influenssaksi. Influenssaan sairastuneiden ja sen tartunnan saaneiden määrät vaihtelevat paljon kausittain. Kokonaisuudessaan Euroopassa influenssaan sairastuu 4–50 miljoonaa ihmistä ja tautiin kuolee noin 15 000–70 000 ihmistä. Jotkut tartunnan saaneet voivat olla myös täysin oireettomia. Sairastumisen todennäköisyyteen ja sairauden vakavuuteen vaikutta useat tekijät muun muassa: virustyyppi, tartunnan saaneen kyky muodostaa suoja aiemmin sairastetuiden influenssavirusten pohjalta ja terveydentila. (THL 2020: Influenssa)

Kausi-influenssaa on olemassa neljää päätyyppiä A, B, C ja D. Suomessa vuosittain A- ja B-tyypit aiheuttavat vuosittain influenssaa ihmisille. Influenssan oireita on tyypillisesti korkea kuume, mutta muita oireita ovat myös lihaskipu, päänsärky ja huonovointisuus. Influenssalla on useita jälkitauteja muun muassa korvatulehdus ja keuhkoputken tulehdus. Influenssalla saattaa olla vaikutusta edesauttaa sydäninfarktien ja aivoverenkierron häiriöiden ilmaantuvuutta. Influenssaa vastaan pyritään rokottamaan sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät sekä riskiryhmään kuuluvat. Rokotukset aloitetaan Suomessa marraskuussa. (THL 2020: Influenssa)

Suomessa influenssatartuntoja on kirjattu tartuntatautirekisteriin noin 117 900 kappaletta vuosien 2015–2020 aikana. Vuositasolla tartuntoja ilmoitetaan noin 15 000 kappaletta vuodessa. Esimerkiksi vuonna 2019 ilmoitettiin 19 825 kappaletta. (THL 2020: tartuntatautirekisterin tilastotietokanta: influenssa) Vuonna 2020 Covid-19 taudin leviämistä estävät toimenpiteet mm. maskien käyttö ja turvavälit ovat todennäköisesti vähentäneet myös influenssatartuntoja. Covid-19 pandemian takia terveyskeskusten influenssakäyntien määrää ei kyetä tarkasti seuraamaan. (THL 21.12.2020: ajantasainen influenssakatsaus)

4.3 Covid-19

Kiinassa todettiin joulukuussa 2020 keuhkokuumeetapauksia, joiden aiheuttajaksi varmistui uusi ja tuntematon koronavirus, SARS-CoV-2. Uusi koronavirus nimettiin aiemmin tunnetun sukulaisviruksensa SARS-koronaviruksen mukaisesti. Uuden koronaviruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan yleisesti nimellä Covid-19, joka tulee sanoista corona, virus, disease. Yleisesti taudista käytetään mediassa ja kansan kesken nimeä korona. Puhuessani opinnäytetyössäni koronasta tarkoitan Covid-19 aiheuttamaa epidemiaa/pandemiaa. (THL 2020: koronavirus Covid-19)

Koronavirukset ovat laaja eläimiä, ihmisiä ja lintuja tartuttavien virusten heimo. Koronavirukset aiheuttavat hengityselinten infektoita eli tulehduksia ihmisissä. Hengityselimistöissä esiintyvät tulehdukset voivat vaihdella tavallisesta flunssasta vakavampiin ja akuutteihin hengitystietauteihin.

Ihmisten terveyteen vaikuttavat koronavirukset kuuluvat Coronaviridae-heimon alaheimoon Coronavirinae. Ihmisten koronaviruksissa on neljä alajaottelua - alfa, beeta, gamma ja delta. Koronaviruksia tunnistettiin ja luokiteltiin jo 1960 luvulla. Nykyään tunnetaan seitsemän koronavirusta, jotka vaikuttavat ihmiskuntaan. Näistä seitsemästä tunnetusta koronaviruksesta neljä vaikuttavat ihmisiin yleisesti koko maailmassa. (Calleja 2020 s 19, 20 ja 21)

Uusimmat ihmisiin tarttuneet koronavirukset ovat MERS-CoV, SARS-CoV ja Covid-19 tautia aiheuttava SARS-CoV-2. Koronaviruksia pidettiin ihmisen kannalta mitättöminä patogeeneinä vuoteen 2002 asti, jolloin vakavia hengitystieoireita aiheuttava SARS alkoi levitä. Ennen SARSia koronavirusten ajateltiin aiheuttavan vain flunssaa tai lieviä hengitystieoireita ihmisille, joilla on heikentynyt vastustuskyky. (Calleja s.21)

Koronavirukset voivat siirtyä eläinten ja ihmisten välillä. Vielä 2000-luvulle asti luultiin, etteivät koronavirukset ole ihmisille merkittäviä taudinaiheuttajia. Ensimmäiset vakavat tartunnat nähtiin vasta, kun SARS puhkesi epidemiaksi 2002–2003 Kiinassa. SARS nosti koronavirukset maailman kartalle. Kymmenen vuotta SARSin leviämisen jälkeen tunnistettiin toinen vahva koronavirus MERS. SARS ja MERS ovat molemmat olleet laajan tutkimuksen kohteena ja niiden avulla koronavirusten alkuperä, rakenne ja käyttäytyminen tunnetaan nyt paremmin. Koronaviruksista saatujen tietojen perusteella on todettu, että kaikki ihmisten koronavirukset ovat saaneet alkunsa eläimistä, tätä siirtymää kutsutaan Zoonosiksi. (Calleja s.21 ja s.22)

Zoonoosi tarkoittaa tartuntatauti, joka tarttuu eläimestä tai hyönteisestä ihmiseen. Taudin aiheuttaja voi olla bakteeri, loinen tai virus. Eläin kuten myös ihminen voi kantaa tautia kärsimättä itse taudista. Zoonoottiset taudit ovat yleisempiä kaikkialla maailmassa. Arviolta noin 60 % tunnetuista ihmisten tartuntataudeista voivat levitä eläimistä ja noin kolme neljäsosaa uusista leviävistä taudeista tarttuvat eläimistä ihmisiin. (Calleja s. 23)

Suomessa todettiin ensimmäinen koronavirustartunta 29.1.2020. Päivään 20.2.2021 mennessä tautiin on sairastunut n. 52 653 ihmistä, mutta parantuneita arvioidaan olevan noin 75 prosenttia todetuista tartuntatapauksista, mutta tarkkaa lukua parantuneista ei ole saatavilla, sillä parantuneiden arvioita ei enää päivitetä THL: sivuilla. Taudista parantuneiksi määritellään ne henkilöt, joista ei ole tiedossa muuta taudinkulkuun liittyvää seurantatietoa kolmen viikon jälkeen todetusta tartunnasta. Suomessa koronavirustautiin kuolleita on raportoitu 20.2.2021 noin 726. Suomessa on löydetty helmikuuhun 2021 mennessä kolmea erilaista koronavirusmuunnosta, jotka ovat nimetty sen maan mukaan, jossa virusmuunnosta on löydetty ensimmäiseksi. Tällä hetkellä Suomesta on löydetty THL:n mukaan Britannian, Etelä-Afrikan ja Brasilian virusmuunnoksia. Koronaviruksen takia on testattu ihmisiä noin 3 146 700 ihmistä tähän mennessä, mutta moni sairastaa taudin oireettomana tai hyvin lievänä, jolloin taudinkantaja ei välttämättä tiedä

sairastaneensa tai kantavansa tautia. Ennen kuin aloitetaan tekemään vasta-ainetestejä tartuntojen todellista lukumäärää ei voi tietää. (THL 2020: Tilanne katsauskorona viruksesta) Suomessa aloitettiin rokotukset koronaa vastaan 27.12.2020. Päivään 20.2.2021 mennessä rokotteen koronaa vastaan on saanut noin 276 280 ihmistä (THL: Covid-19 rokotusten edistäminen)

4.4 Sika-influenssa

Sikainfluenssa on influenssa A-viruksen aiheuttama sikojen äkillinen hengitysinfektio. Sikainfluenssa esiintyy myös siipikarjassa ja ihmisissä, mutta sen tarttuminen lajista toiseen on erittäin harvinaista. (THL 2020: Usein kysyttyä influenssasta). Sikainfluenssan virallinen nimi on A(H1N1) v ja se löydettiin ihmisistä huhtikuussa 2009. Viruksen leviäminen maailmalla alkoi Meksikosta ja Pohjois-Amerikasta. Tämä uusi influenssavirus sisälsi sian, linnun ja ihmisen influenssavirusgeenejä. Sikainfluenssa sai nimensä, siitä että sen viruksen perimässä on aineksia, joita esiintyy sian influenssaviruksessa. Sikainfluenssalla on yhtäläisyyksiä vuosina 1918–1919 levineen espanjatauti-viruksen kanssa. Sikainfluenssa oli vakavampi virus kuin tavalliset influenssavirukset, sillä se kykeni lisääntymään keuhkoissa toisin kuin tavalliset influenssa virukset lisääntyvät vain ylähengitysteissä. Sikainfluenssa saapui Suomeen kesän 2009 ja alkoi levitä Suomessa lokakuussa. (Terveyskirjasto 2020: Sikainfluenssa-pandemia vuosina 2009–2010 ja siitä seurannut narkolepsia)

Sikainfluenssa saapui Suomeen myöhään ja sitä vastaan ehdittiin rokottaa n.70 prosenttia väestöstä. Suomessa arviolta vain noin 10 prosenttia väestöstä sairastui sikainfluenssaan. Sairaalahoittoon joutui noin 1600 potilasta ja heistä 44 kuoli. Sikainfluenssan aiheuttama virus A(H1N1) v-virus aiheutti toisen aallon talvikautena 2010–2011. Toisen aallon aikana virus esiintyi toisen A-viruksen ja yhden B-viruksen rinnalla ja aiheutti noin kolmanneksen kaikista influenssoista. Uuden aallon aikana sikainfluenssan sairastivat lähinnä ne, jotka eivät olleet ottaneet rokotetta ensimmäisen aallon aikana. Sikainfluenssaa aiheuttava virus A(H1N1) v kiertää edelleen maapallolla ja se on huomioitu vielä Suomessa 2015–2019 influenssakausien rokotteissakin. (Terveyskirjasto 2020: Sikainfluenssa-pandemia vuosina 2009–2010 ja siitä seurannut narkolepsia) Nykyään sikainfluenssan virallinen nimi on influenssa A(H1N1) pdm09-virus, jossa pdm09-pääte viittaa vuoden 2009 pandemiaan. (THL 2020: Usein kysyttyä influenssasta)

4.5 Norovirus

Norovirus on ihmisten virus eikä sitä esiinnyt eläinkunnassa. Norovirus kuuluu kalikiviruksiin. Norovirus aiheuttaa taudin, jonka oireisiin kuuluvat muun muassa kuume ja vatsakivut ja se on Suomessa yleisin suolistoinfektioiden aiheuttaja. Norovirusta esiintyy joka vuosi, mutta sen vaihtelu vuosittain on verrattain suurta. Norovirus on yleisin aikuisilla ja harvinainen lapsilla. Virustaudin vilkkain aika, jolloin sitä esiintyy, on tammikuun ja toukokuun välinen aika. Suomessa keväällä 2019 varmistettiin 2 600 tapausta, mutta koska virusta harvoin testataan testeillä sen, todellinen määrä on

moninkertainen. Yli puolet noin 60 prosenttia varmistetuista tapauksista on yli 75-vuotiailla. (Terveyskirjasto 2019: Norovirus)

Norovirus on yksi yleisimmistä elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden aiheuttajista. Sillä se tarttuu ja sen epidemia alkaa ensisijaisesti juomavedestä ja elintarvikkeista, jotka ovat saastuneet ihmisulosteella. Jotkut norovirusepidemiat on yhdistetty kypsentämättömänä syötyihin kasviksiin, mutta tautia on voinut tarttua myös uimavedestä. Norovirus tarttuu herkästi ihmisestä toiseen ja aiheuttaa tartuntaryppäitä. Vain hyvin pieni annos noin 100 noroviruspartikkelia, riittää aiheuttamaan taudin ihmiselle. Noroviruksen itämisaika on lyhyt, yleensä noin 12 tunnista 24 tuntiin. Noroviruksen aiheuttamien oireiden ilmaantuminen kuten esimerkiksi vatsakivusta kärsiminen on tyypillistä 1–3 vuorokauden sisällä tartunnan saamisesta. Vaikka ihminen parantuu norovirustaudista, hän erittää virusta vielä useita päiviä. Norovirus taudin sairastaneille kehittyy vain lyhytikäinen, kuukausia tai vuoden kestävä immuniteetti eikä se ole täysin suojaava. Norovirus kantoja on useita ja yhden taudin aikaan saama immuniteetti ei suojaa muilta kannoilta. (Terveyskirjasto 2019: Norovirus)

4.6 Flunssa

Flunssaa eli nuhakuumetta aiheuttavia viruksia tunnetaan maailmassa yli 200. Flunssalla tarkoitetaan akuuttia ylähengitysteiden tulehdusta. Kylmettyminen ei aiheuta flunssaa kuten usein luullaan, mutta kylmettyminen voi alentaa ihmisen vastustuskykyä ja altistaa flunssan aiheuttavalle virukselle. Useimmissa tapauksissa taudinaiheuttaja on nuhavirus. Muita Suomessa flunssaa aiheuttavia viruksia ovat korona-, parainfluenssa-, adeno- ja enterovirukset. (Von Schantz ym. 2009 s. 81) Nuhavirus aiheuttaa yleensä puolet flunssataudeista. Flunssaan voi liittyä jälkitauteja kuten poskiontelontulehdus tai korvatulehdus. Nuhakuumeet vähenevät ihmisillä iän myötä osittain sen takia, että ihmiskontaktit vähenevät ja osittain sen takia, että ihmisen elimistö rakentaa puolustusreaktion eli immuniteetin jo sairastettujen nuhakuumeiden pohjalta. (Terveyskirjasto 2020: nuhakuume, flunssa)

5 LAINSÄÄDÄNTÖ JA POLIISIN OHJEISTUS

Poliisin varautuminen tautien leviämiseen koostuu useasta laista. Lainsäädäntö, jota poliisi noudattaa varautumisessa on muun muassa työturvallisuuslaki, tartuntatautilaki ja valmiuslaki. Näissä laeissa perehdytään esimerkiksi työntekijän ja työnantajan rooleihin tautien ehkäisyssä. Tartuntatautilaissa kerrotaan miten tauteihin varautuminen vaikuttaa poliisin toimintaan. Valmiuslaki taas vaikuttaa poliisin toimintavaltuuksiin. Poliisihallituksen ja eri laitosten tekemisissä omissa ohjeissa perehdytään niiden sisältöön ja siihen, miten ohjeet ovat muuttuneet Covid-19 pandemian rantauduttua Suomeen 2020 maaliskuun jälkeen.

5.1 Valmiuslaki

Valmiuslailla voidaan Suomessa ottaa käyttöön ja määrittää poikkeusolot, jotka ovat myös tällä voimassa koko maassa. Poikkeusolojen aikana voidaan tietyistä laeista ja asetuksista poiketa valmiuslain sallimissa rajoissa. Valmiuslain tarkoitus on väestön suojaaminen, ylläpitää kansalaisten oikeuksia sekä turvata Suomen itsenäisyyttä poikkeusolojen aikana. (Valtionvarain ministeriö 2020). Suomessa oli edellisen kerran poikkeusolot sotien aikaan, joten vuosi 2020 on historiallista aikaa Suomen historiassa. Myös valmiuslaki otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön Suomessa tänä vuonna, vaikka se säädettiin ja tuli voimaan jo vuonna 1991. Suomeen julistettiin poikkeusolot ja valmiuslaki otettiin käyttöön 16.3.2020. Valmiuslaissa on varauduttu toimimaan tietynlaisissa ennalta arvaamattomissa tilanteissa ja siinä on kehitetty, miten yhteiskunta Suomessa toimii näistä ennalta arvaamattomista tilanteista parhaalla mahdollisella tavalla.

Valmiuslaki 3§ (29.12.2011/1552):

Poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;*
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;*
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;*
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä*

5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Edellä esiin nostettu pykälä valmiuslaista määrittää milloin poikkeusolot voidaan Suomessa määrätä. Kuten edellä mainitsin Suomessa, otettiin poikkeusolot ja valmiuslaki käyttöön 16.3.2020, jolloin otettiin käyttöön valmiuslaista pykälät 86, 88, 93–95 ja 100 ja näissä pykälissä säädetyt toimivaltuudet 18.3.2020 alkaen. (valtioneuvosto 2020). Covid-19 pandemian katsottiin tuolloin täyttävän Valmiuslain 3§ pykälässä mainittu 1 momentti kolmaskohta. Poikkeusolot ja valmiuslain käyttöönotto näkyi myös muutoksina poliisin toiminnassa ja valtuuksissa. Vuonna 2021 tammikuussa otettiin uudelleen harkintaan valmiuslain käyttöönotto, mutta vielä 20.2.2021 mennessä valmiuslakia ei ole otettu uudelleen käyttöön Suomessa.

5.2 Tartuntatautilaki

Poliisin varautuminen erilaisten tautien kuten tartuntatautien leviämiseen perustuu Tartuntatautilain pykälään 6§. Tämän pykälän mukaan myös poliisin on varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin ja aloitettava mahdolliset vastatoimet, jos tartuntatautia esiintyy myös poliisintoimialueella. Poliisi kun toimii hyvin läheisessä kontaktissa kansalaisten kanssa niin tilannetta, jossa esimerkiksi tartuntatauti ei olisi poliisintoimialueella on hyvin harvinainen Suomessa. (Tartuntatautilaki 6§ (21.12.2016/1227))

Poliisin on myös oltava yhteistyössä alueensa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan kanssa sekä varauduttava poikkeuksellisiin epidemioihin ja pandemioihin sosiaali- ja terveystalouden johdolla kuten Tartuntatautilain 10 pykälässä kerrotaan. Sisä-Suomen poliisilaitos Tampereen pääpoliisilaitos tekee yhteistyötä COVID-19 pandemian aikana Pirkanmaan sairaanhoitopiirin sekä Tampereen kunnan kanssa. (Tartuntatautilaki 10§ (21.12.2016/1227))

Jos Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintavirasto, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin, kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri toteaa, että vaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muilla keinoilla estää tai ehkäistä niin poliisin on annettava virka-apua edellä mainittujen tahojen pyynnöstä kuten Tartuntatautilain 89§ mainitaan. Esimerkiksi Uudenmaan eristäminen oli keino yrittää estää COVID-19 pandemian leviäminen Suomessa ja poliisi antoi virka-apua alueen eristämiseksi. (Tartuntatautilaki 89§ (21.12.2016/1227))

5.3 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslaki 1§ (23.8.2002/738):

Tämän lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden, jäljempänä terveys, haittoja.

Tätä lakia sovelletaan työsopimuksen perusteella tehtävään työhön sekä virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön.

Kuten edellä olevassa työturvallisuuslain pykälässä 1§ sanotaan, lain tarkoitus on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita poliisin työkyvyn turvaamiseksi sekä sen ylläpitämiseksi. Lain tarkoitus on myös torjua mahdollisia työtapaturmia, ammattitauteja sekä terveyshaittoja. Työturvallisuuslakia sovelletaan myös poliisin työehtosopimuksessa.

Työturvallisuuslaki 8§ (23.8.2002/738):

Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään;

2) vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla;

3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja

4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.

Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.

Työturvallisuuslain mukaan työnantaja on velvollinen huolehtimaan, että työntekijän kuten poliisimiehen työympäristö ja työntekijän henkilökohtainen turvallisuus on turvattu. Oman opinnäytetyön aiheen näkökulmasta tämä huolehtimisvelvollisuus voisi tarkoittaa, sitä että työnantaja on velvollinen hankkimaan poliisimiehille tarvittavia suojavaikkeitä ja lisäämään tietoisuutta viruksien leviämisestä sekä niiden tarttuvuudesta, jotta työn tekeminen olisi mahdollisimman turvallista poliisissa. Nostamaani lain kohtaa työturvallisuuslaista tulkittaessa voidaan myös sanoa, että työnantaja on myös vastuullinen järjestämään työsuojelua työntekijöilleen. Työnantajan vastuulla on myös tehdä suunnitelma mahdollisista uusista toimintatavoista ja varautumisesta, kun työympäristö ja työolosuhteet muuttuvat kuten ne muuttuivat nykyisen Covid-19 pandemian aikana.

Työntekijän vastuulla on taas sitten työnantajan antamien ja määräämien ohjeiden noudattaminen. Työntekijän täytyy myös huolehtia niin omastaan kuin muidenkin työntekijöiden turvallisuudesta sekä terveydestä niiden työnantajan antamien ohjeiden ja neuvojen mukaisesti. Työntekijän kannalta on hyvin tärkeää, että työntekijä noudattaa tarkasti sekä mahdollisesti opastaa muita noudattamaan työnantajan tekemiä suunnitelmia. Tällä hetkellä COVID-19 pandemian aikana työnantajan ohjeiden noudattaminen on hyvin tärkeää, sillä ohjeita noudattamalla työntekijä suojaaa itseään, työkavereitaan ja omaa perhettänsä. (Työturvallisuuslaki 18§ (23.8.2002/738))

Työturvallisuuslaki 15§ (23.8.2002/738):

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetyt vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun työn luonne, työolosuhteet tai työn tarkoituksenmukainen suorittaminen sitä edellyttävät ja se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkilönsuojainten käyttöä edellyttävien työolosuhteiden vaarojen arvioinnista, suojainten käytön määrittelystä ja käytön

olosuhteista sekä suojaimilta vaadittavista ominaisuuksista ja muista henkilönsuojainten käyttöön työpaikalla liittyvistä vaatimuksista.

Nostan vielä yhden lakipykälän esiin työturvallisuuslaista. Pykälässä 15 määritellään tarkemmin työnantajan vastuusta järjestää työntekijöille esimerkiksi tartuntatauteja vastaan henkilökohtaisia suojaimia ja varusteita, jotta työntekijä voi ehkäistä sairastumistaan tautiin. Sisä-Suomen poliisilaitoksella valvonta- ja hälytyssektorilla suojaimista, desinfiointiaineista ja varusteista vastaa ajoneuvovastaava ja kuten hänen haastattelussaan myöhemmin käy ilmi varusteita on ollut koko ajan riittävästi saatavilla ja varastoa on täytetty sitä mukaan, kun työntekijät ovat suojaimia käyttäneet. COVID-19 pandemian alussa käsidesistä oli laitoksella pulaa kuten muuallakin maassa, mutta sitä onnistuttiin kuitenkin hankkimaan riittävästi työntekijöiden käyttöön. COVID-19 pandemian alusta asti valvonta- ja hälytyssektorilla on ollut työntekijöillä käytössä ja saatavissa kumihanskoja, käsidesiä, hengityssuojaimeita, jotta mahdolliset tartunnat jäisivät minimiin. Työntekijän velvollisuudeksi jää annettujen varusteiden käyttäminen ja työnantajan ohjeiden noudattaminen.

5.4 Poliisihallituksen ohjeet

5.4.1 Poliisin ohjeet ennen Covid-19 pandemiaa

Poliisihallitus oli tehnyt ennen Covid-19 pandemiaa vain muutamia ohjeita ja löysin poliisin tietojärjestelmistä vain neljä ohjetta koskien tarttuvia virustauteja. Vuodelta 2008 oli tehty pysyväisohje HPL/14/2008, joka oli ohje henkilöstön suojaautumisesta veren välityksellä tarttuvilta virustaudeilta sekä muutamalta muulta tartuntataudilta. Ohje oli annettu 11.7.2008 ja se oli voimassa toistaiseksi. Ohjeessa käsiteltiin suurimmaksi osaksi veriteitse tarttuvia tauteja kuten Hepatiitti B:tä ja HIV-tartuntaa. Ohjeessa käytiin läpi, miten veritartuntoja voi ehkäistä poliisissa ja miten poliisi toimii vahingon sattuessa esimerkiksi, jos pistää työtehtävillä huumeruiskun neulan sormeensa. Ohjeessa oli hyvin lyhyesti käyty myös läpi keuhkotuberkuloosi ja Ditteria, mutta muita tarttuvia tauteja ohjeessa ei käsitelty. Ohjeessa myös mainittiin, kun poliisi antaa virka-apua terveydenhuoltoviranomaisille tulisi hänen käyttää kertakäyttökäsineitä ja hengityssuojainta. Ohje oli kaikin puolin hyvin suppea ja tällä hetkellä hyvin vanha, sillä ohje oli 12 vuoden takaa. Ohjeessa olevat tiedot olivat myös osittain vanhentuneet. (Helsingin kihlakunnan poliisilaitos pysyväisohje HPL/14/2008)

Vuodelta 2014 löysin kaksi Itä-Uudenmaan poliisin tekemää ohjetta, jotka käsitelivät tarttuvia tauteja. Ensimmäisessä ohjeessa käsiteltiin tuberkuloosia ja se oli tehty PowerPoint muotoon. Ohjeessa käsiteltiin, miten tuberkuloosi tarttuu ja mikä tuberkuloosilaji on silloin kyseessä. Mutta tässä kohtaa ei käsitelty eri tartunta tai leviämisreittejä. Ohjeessa mainittiin aerosolina leviäminen eli ilman välityksellä. Ohjeessa mainitaan myös hyvin lyhyesti, miten tuberkuloosi potilaan voi tunnistaa ja mitä suoja poliisi tarvitsee fyysisessä kontaktissa tai lähietäisyydellä ollessa. Ohjeessa on

suosituksena käyttää FFP2 tai FFP3 maskia, jos poliisi on mukana potilaskuljetuksessa, mutta jos ei ole saatavilla kumpaakaan FFP tason maskia poliisiin käyttöön, potilaalle suositellaan laitettavaksi kirurginen suu-nenäsuojus toimenpiteiden ajaksi. Lopuksi ohjeessa on mainittu suojainten hävittämisestä käytettyjen välineiden desinfiomisesta. (turvallisuuspäällikkö JKo, IUPOL 2014) Tässä ohjeessa oli paljon hyödyllistä tietoa poliisille suojamista ja niiden käytöstä sekä tuberkuloosista. Tuberkuloosi on vähentynyt Suomessa ja sitä ilmenee alle 10 tapausta 100 000:ta asukasta kohti. Vuonna 2018 Suomessa todettiin 226 tuberkuloosi tapausta. (THL: Tuberkuloosi)

Toinen ohje vuodelta 2014 oli toimintamalli Ebola-tilanteeseen. Ohje oli voimassa 28.10.2014 alkaen ja toistaiseksi voimassa. Ohje oli tehty toimintamalliksi, jos Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella tapaa verenvuotokuumetta eli Ebolaa sairastavan potilaan työtehtävillä. Ohje on merkitty salassa pidettäväksi, joten en sitä tämän enempää opinnäytetyössäni avaa. (Poliisi Itä-Uusimaa, toimintamalli Ebola tilanteeseen) Suomessa ei THL:n mukaan ole todettu yhtään ebolaviruksen aiheuttamaa tautitapausta. Ebolaa on esiintynyt edellisen kerran Kongon demokraattisessa tasavallassa, jossa alkoi ebola epidemia elokuussa 2014 ja jatkuu edelleen. (THL: Ebola)

Viimeisenä löysin vuodelta 2016 Itä-Uudenmaan poliisin tekemän ohjeen, jossa oli tietoa Tuberkuloosista yhden A4:sen verran. Ohje oli voimassa 9.8.2016 alkaen. Ohjeessa oli hyvin lyhyesti kerrottuna tuberkuloosista, sen tartumisesta, suojaimista, puhdistuksesta ja mistä voi kysyä lisätietoja tuberkuloosista. Tämäkin ohje oli Itä-Uudenmaa poliisilaitoksen turvallisuuspäällikön tekemä. (Poliisi Itä-Uusimaa, tietoa tuberkuloosista.)

Edellä mainittujen neljän ohjeen löytämiseksi meni paljon aikaa ja yllätyin, että löytyi ohjeita, joissa oli paljon laadukasta tietoa itse taudista, suojautumisesta ja toimenpiteistä, jos kohtaa tautiin sairastuneen. Hyvin vähän oli löydettävissä ohjeita tartuntataudeista ennen Covid-19 pandemiaa poliisissa. Ohjeissa ei mainittu mahdollisia mikrobien leviämismekanismia ollenkaan, joista olisi myös hyvä mainita ikään kuin muistutuksena. Huomattavasti enemmän tietoa ja ohjeita löytyi veriteitse tarttuvista taudeista. Veriteitse tarttavat taudit ovat saaneet enemmän huomiota ja niistä on kirjoitettu huomattavasti enemmän kuin pisara- ja kosketustartuntana leviävistä taudeista, vaikka suuremmalla todennäköisyydellä poliisi sairastuu pisaratartuntana leviävään norovirukseen kuin injektioneulasta HIV-virukseen. Suomessa on ollut sikainfluenssa epidemia vuonna 2009 ja toinen aalto vuosina 2010–2011, mutta tähän liittyen ei löytynyt yhtään ohjetta tai ohjeistusta eikä aikaisemmin tehtyjä ohjeita ollut päivitetty ennen vuotta 2020. Myöskään kausi-influenssaa ei mainittu ohjeissa, joka on kuitenkin ajankohtainen asia, joka vuosi.

5.4.2 Poliisin ohjeet Covid-19 pandemian alkamisen jälkeen

Covid-19 pandemian alkamisen jälkeen Poliisihallitus teki ohjeen, jossa oli ohjeita koronavirustilanteen varalta. Ensimmäinen ohje POL-2020-12586 oli voimassa maalikuun alusta 14.4.2020 asti ja toinen versio, joka korvasi ensimmäisen 14.4-13.5.2020 ajan. Tämän jälkeen tätä ohjetta päivitettiin neljä kertaa vuoden 2020 aikana. Kerron ohjeen sisällön pääpiirretäin opinnäytetyössäni. Poliisihallituksen ohjeen lisäksi Sisä-Suomen poliisilaitoksella oli ohje koronaviruksen aiheuttamista toimenpiteistä poliisihallinnosta POL-2020-16277, tämä ohje oli käyttörajoitettu ja suojaustaso oli 4 niin kerron siitä hyvin suppeasti ja yleisellä tasolla.

Poliisihallituksen ohje *POL-2020-12586 ohjeita koronavirustilanteen varalta* oli valtakunnallinen ja jaettiin jokaiseen poliisilaitokseen. Ohjeessa mainitaan poliisin henkilöstön olevan avainasemassa poliisitoiminnassa ja sen onnistumisessa. Poliisin toiminta keskittyy yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen ja turvallisuuden takaamiseen. Poliisilla on myös Suomessa yhteiskunnallinen vastuu suojata kansalaisia sekä hoitaa poliisille kuuluvia tehtäviä. Poliisin on ohjeen mukaan turvattava oma toimintakykynsä ja turvattava, että henkilöstöä on riittävä määrä poliisin ydintehtäviin. Poliisin on koronaviruksen ehkäisemiseksi laitoksissa varauduttava erilaisiin toimenpiteisiin, mutta näiden toimenpiteiden on oltava lainsäädännön, virka- ja työehtosopimuksen määräysten rajoissa. Esimiesten tehtävä on seurata tilannetta ja tehdä tarvittavia toimenpiteitä mm. liittyen mahdolliseen etätööhön. (Poliisihallituksen ohje, POL-2020-12586 s.1)

Edellisen lisäksi ohjeessa mainitaan työnantajan huolehtimisvelvollisuudesta ja etätöystä poliisihallinnossa. Ohjeessa kerrotaan aiemmin opinnäytetyössä mainitusta työturvallisuuslain (738/2002) pykälästä 8, jonka ensimmäisen momentin mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöidensä turvallisuudesta ja terveydestä töissä. Ohjeen mukaan tällä tarkoitetaan koronan aikaan, että työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun ympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät asiat ja seikat. Ohjeessa mainitaan myös, että tuon ensimmäisen momentin mukaan myös työntekijällä on vastuu noudattaa työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita. Poliisissa on annettu yleinen ohjeistus koronan aikana työsuojelun tehostamiseksi ja työterveyshuollon toimien osalta sekä toteutettu näihin liittyvät hankinnat. (POL-2020-12586 s.1 ja s.2)

Etätööhön liittyvää ohjeistusta on päivitetty ohjeeseen aina kun uusi ohje on ilmestynyt, jotta se olisi vallitsevien suositusten mukainen. Ohjeen, joka oli voimassa 31.12.2020 asti mukaan etätöitä ja sen ohjeistusta noudatetaan epidemia alueilla, joissa tartunnat ovat kiihtyneet ja alueilla, joissa on voimassa etätöysuositus esimerkiksi Uudenmaan alue. Poliisiyksiköiden tulee varmistaa riittävä toimintakyky kaikissa poliisia tarvittavissa tilanteissa, mutta poliisin kaikki tehtävät eivät sovellu etätööhön esimerkiksi valvonta- ja hälytyssektorilla partio poliisitoimintaa ei voi suorittaa etätöinä.

Koska poliisin toiminnot tulee aina turvata ei koko henkilöstö voi olla myöskään etätöissä. Ohjeessa mainitaan, että on poliisiyksikön omassa harkinnassa, miten etätö toteutetaan. Etätö ei ole kuitenkaan- virkamiehen subjektiivinen oikeus ja siihen suostuminen on aina työnantajan harkinnan varassa. Työnantaja voi perua etätöön ja kutsua etätöissä oleva työntekijän työpaikalle, jos se takaa laitoksen toimintakyvyn jatkamisen. Ohjeessa mainitaan erikseen riskiryhmät, jotka THL on määritellyt, sillä riskiryhmien etätömahdollisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä töiden järjestelyssä huomioidaan riskiryhmien suojeleminen. (POL-2020-12586 s.2 ja s.3)

Ohjeessa mainitaan myös virkamieheen ja työntekijään kohdistuvia tartuntatautilain mukaisia toimenpiteitä kuten eristäminen ja karanteeni. Näistä toimenpiteistä ja päätöksistä vastaa aina sairaanhoitopiirin tai kunnan virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri. Näiden toimenpiteiden kohteena voi olla henkilö, jolla on todettu tartunta tai on altistunut tartuntataudille. Tältä ajalta työntekijä voi saada tartuntatautirahaa. Muissa tilanteissa kuin tartuntalain mukaisissa poissaoloissa noudatetaan valtion virkamieslain, työsopimuslain sekä valtion virka- ja työehtosopimuksen määräyksiä. Jos virkamies matkustaa Suomen ulkopuolelle vallitsevien suositusten vastaisesti hänen on jätävä 14 vuorokauden omaehtoiseen karanteeniin, ellei sitten karanteeniin liittyviä suosituksia, joidenkin maiden kohdalla erikseen muuteta. Ulkomailla olleen työntekijän oleskelua työpaikalla voidaan rajoittaa työturvallisuudenlainsäädännön nojalla, jos työntekijä saapuminen työpaikalle arvioidaan olevan riski työturvallisuudelle tai työskentelylle muutoin. Ulkomaanmatka tapauksissa suositellaan puhumaan työnantajalle jo ennen matkaa. Ohjeessa mainitaan vielä erikseen, ettei työnantajan ole mahdollista ohjata tai puuttua henkilöstön vapaa-ajan viettoon tai loma-ajan matkustamiseen. (POL-2020-12586 s.3–6)

Ymmärrettävää, että ohjeessa oli myös maininta välttää virka- ja työmatkoja sekä niiden määräämistä on epidemian aikana harkittava normaalia tarkemmin. Ohjeessa kerrotaan, että virkamatkustaminen tulee rajata tilanteisiin, joissa matkustaminen tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä eikä virkatehtäviä voida suorittaa muulla tavoin. Matkamääräyksessä otetaan huomioon Terveiden ja hyvinvointilaitoksen suositukset sekä ulkoministeriön julkaisemat matkustustiedotteet. (POL-2020-12586 s.7).

Poliisin toiminta pyritään turvaamaan epidemian aikana esimerkiksi töiden järjestelemisellä, työaikajärjestelyillä ja vuosilomajärjestelyillä sekä viime kädessä hätätöillä. Työnjärjestämällä käytännössä tarkoitetaan aiemmin mainittua etätöitä. Työaikajärjestelyllä voidaan joutua sijoittamaan työaika tavanomaisesta poikkeaviin aikoihin ja tekemään säännöllisen työajan ylittäviä työtunteja. Vuosilomajärjestelyn vuoksi voidaan joutua siirtämään tai perumaan jo myönnettyjä vuosilomia. Uusien vuosilomien myöntämistä voidaan joutua harkitsemaan. Työnantaja saa teettää työntekijällä hätätöitä (Työaikalaki 19§), jos ennalta arvaamaton tapahtuma on aiheuttanut keskeytyksen säännöllisessä toiminnassa tai vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen tai

hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön vaarantumiseen. Hätätyötä saa teettää vain, kun se on välttämätöntä ja enintään kahden viikon ajan. (POL-2020-12586 s.8 ja s.9)

Poliisihallituksen ohjeesta POL-2020-12586 oli tehty oma versio Sisä-Suomen poliisilaitokselle. Ohje oli yhtäläinen poliisihallituksen ohjeen kanssa, mutta siinä oli lisäksi mainittu mitä tulee huomioida asiakaskontakteissa, mahdollisesta korona epäilystä poliisiautossa, suojautumisesta sekä poliisiautojen desinfiomisesta. Sisä-Suomen poliisin ohje enemmän käytäntöön tehty versio poliisihallituksen ohjeesta. Ohjeessa oli myös hyvin käytännön läheisesti kerrottu etätyöstä ja sen aiheuttamista toimenpiteistä. Tämä ohje oli käyttörajoitettu ja sille oli määritelty suojaustaso neljä.

Näiden mainitsemiä poliisien omien ohjeiden lisäksi laitoksilla on jaettu paljon Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeita, Valtioneuvoston ohjeita sekä Sisä-Suomen poliisilaitoksella oli päivitetty hygienia ja suojautumisohje PowerPoint 8.4.2020, jossa mainitaan ajoneuvon puhtaanapitoon erikseen kahden päivän verran. Ohjeita oikeaoppiseen käsienpesuun löytyy laitosten seiniltä ja siihen on kiinnitetty paljon huomiota. Verrattuna aikaan ennen Covid-19 pandemiaa ohjeita on tullut paljon myös poliisihallituksen puolelta ja ohjeita päivitetään aina kun hallitus päättää uusia suosituksia tai suojavälinevalikoimaa uudistetaan. Ohjeita on paljon tehty käytännön tasolle helpottamaan käyttöä. Oman opinnäytetyöni produkti on myös yksi käytännön läheiseksi tehty ohje helpottamaan poliisin taistelua tartuntatauteja vastaan.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Haastatteluiden suunnittelu

Ennen poliisimiesten haastatteluita Tampereen laitoksella mietin haastatteluun sopivia kysymyksiä, jotka perustuivat aiheeseen asettamaani rajaukseen ja projektin tutkintakysymyksiin. Aiheen olin rajannut pisara- ja kosketustartuntoina pinnoilta ja eritteinä leviäviin tartuntatauteihin. Pysin pitämään haastattelukysymykset aiheen rajauksen sisällä. Valitsin haastateltavat sen mukaan miten paljon työkokemusta heillä on valvonta- ja hälytyssektorilta. Halusin haastateltavilta mahdollisimman paljon kokemusperäistä ja käytännönläheistä tietoa, siitä miten tartuntataudeilta on ennen Covid-19 pandemiaa suojauduttu ja varauduttu poliisiorganisaatioissa valvonta- ja hälytyssektorilla. Halusin myös selvittää, onko näitä asioita mietitty ollenkaan ennen nykyistä pandemiaa.

Pysin pitämään haastattelukysymykset tarkasti aiheen rajaukseen liittyvinä, mutta silti avoimina, jotta haastateltava voisi kertoa laajemmin aiheesta ja omista kokemuksistaan. Katsoin parhaaksi haastattelumuodoksi keskustelunomaisen teemahaastattelun, jotta saisin haastateltavilta poliisin näkökulman aiheeseen. Keskustelussa ilmi tulleiden asioiden jälkeen voin kysyä tarkentavia kysymyksiä haastateltavilta näihin liittyen. Pysin pitämään tilanteen myös mahdollisimman rauhallisena ja valitsin haastattelutilan mahdollisimman rauhallisesta paikasta välttääkseni häiriötekijät.

6.2 Tiedon keruu ja haastattelut Sisä-Suomen poliisilaitoksella

Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruuta varten haastattelin Tampereen pääpoliisiasemalla marraskuussa 2020 valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleviä pitkään poliisinvirassa olleita poliisimiehiä sekä ajoneuvovastaavan, joka vastaa asemalla tarvittavien suojausten hankkimisesta ja niiden varaston täydentämisestä. Haastattelut sovin sähköpostilla poliisimiesten työvuorojen mukaan ja lähetin haastateltaville haastattelukysymykset etukäteen, jotta he voivat tutustua niihin ja valmistautua.

Haastattelumetodiksi valitsin puolistruktuurin, eli teemahaastattelun. Otantaani opinnäytetyötäni varten valitsin Tampereen pääpoliisiaseman ajoneuvovastaavan, miehistöä kolme vanhempaa konstaapelia sekä alipäällystä, yhden ylikonstaapelin. Jokaisella haastateltavalla tuli olla vähintään kymmenen vuoden kokemus valvonta- ja hälytyssektorilta, jotta saisin myös kokemusta Suomessa olleesta aiemmasta maailmanlaajuisten pandemiasta, joka oli Suomessa vuosina 2009–2010 sekä sen vaikutuksesta poliisin työhön. Haastatteluun osallistuneet tunsivat toisensa, sillä neljä haastateltavaa työskenteli samassa kenttäryhmässä valvonta- ja hälytyssektorilla.

Muodostin haastatteluita varten muutaman laajemman pääkysymyksen, joihin haastateltavat vastasivat. Pääkysymyksiä oli haastattelussa seitsemän kappaletta. Tein pääkysymyksiin muutaman tarkentavan kysymyksen, jos haastateltava vastasi liian suppeasti ja halusin vielä tarkentaa vastausta. Haastattelukysymyksillä pyrittiin selvittämään vastaus siihen, että miten poliisit ovat aiemmin suojautuneet ja varautuneet tartuntataudeilta sekä miten poliisit ovat suhtautuneet suojautumiseen. Myös pyrin saamaan haastatteluissa selville, miten ajoneuvojen puhtaanapito on ollut osana poliisin työvuoroa sekä miten siihen on kiinnitetty aiemmin huomiota. Teemahaastattelulla oli vapaa kerronta aihepiiriin liittyen ja vastaukset kirjoitin ylös muistiinpanoihin.

Haastateltavat haastateltiin yksi kerrallaan ja he eivät saaneet tietää mitä muut haastateltavat olivat vastanneet kysymyksiin. Ensimmäiseksi haastattelin laitoksen ajoneuvovastaavan, jotta saisin ensimmäisenä käsityksen suojainten menekistä ja tilauksista poliisilaitoksella. Ajoneuvovastaan haastattelin hänen omassa työhuoneessaan ja esitteli minulle haastattelun aikana Tampereen laitokselle tehtyä PowerPoint esitystä, jossa oli mukana myös ajoneuvon puhtaanapito. Ajoneuvovastaavan haastatteluun meni noin tunti, jonka aikana kävimme laatimani haastattelukysymykset ja keskustelimme myös vapaamuotoisesti aiheesta. Tämä haastattelu antoi myös minulle pohjan kenttämiesten haastatteluille, sillä tämän haastattelun aikana sain selkeän käsityksen, miten paljon ja milloin laitoksella on käytetty suojaimia tartuntojen ennaltaehkäisemiseksi.

Tämän jälkeen haastattelin muut valitut poliisimiehet. Yhteen haastatteluun meni aikaan noin 45 minuuttia, jotta ehdimme käydä haastateltavien kanssa laatimani kysymykset läpi ja keskustella aiheesta myös vapaamuotoisesti. Haastattelut suoritettiin laitoksen valvonta- ja hälytyssektorin käskynjakohuoneessa, jossa ei minun ja haastateltavan lisäksi ollut muita. Valitsisin tilan sen rauhallisuuden ja sijainnin takia. Kävimme kysymykset järjestyksessä läpi ja keskustelimme kysymyksistä. Kuten aiemmin mainitsin minulla, oli mukana haastatteluissa muistiinpanovälineet. Kirjoitin muistiin kohokohdat haastateltavien vastauksista kuhunkin kysymykseen, jotta muistaisin kirjoittaa ne auki litteroidessani haastatteluani. Osa haastateltavista oli tulostanut etukäteen laatimani ja lähettämäni kysymykset ja kirjoittanut vastaukset paperille valmiiksi näkyviin. Sain nämä paperit käyttööni opinnäytetyötä varten. En kokenut tarpeelliseksi äänittää haastatteluita, sillä litteroin haastattelut auki heti haastattelun jälkeen tietokoneella, näin minulla oli tuoreeltaan muistissa haastattelun kulku.

Kysyin haastatteluissa haastateltavilta seuraavat kysymykset:

1. Millainen ennen on ollut poliisin suojaus ja varautuminen kentällä tartuntatauteja vastaan?
2. Miten se on muuttunut nykypäivään verrattuna? Eli miten tartuntatauteja vastaan suojaudutaan nykypäivänä?
3. Miten poliisit sinun mielestäsi suhtautuvat suojaamiseen?
  - a. Mitä suojavälineitä autoissa tällä hetkellä on ja miten ne ovat sijoitettu?
  - b. Hävitetäänkö käytetyt suojavälineet oikeaoppisesti tällä hetkellä?
  - c. Toteutuuko aseptiikka poliisin työssä?
4. Millaisia käytännön keinoja kenttäpoliisilla on varautumisessa tartuntatauteja vastaan?
5. Onko poliisilla mielestäsi riittävä tietämys tartuntataudeista ja niiden leviämisestä?
6. Onko autojen puhtaana pidolla kentällä mielestäsi merkitystä tartuntatautien ennaltaehkäisyssä?
  - a. Miten autojen puhtaana pito on onnistunut ennen koronaa tai sen aikana?
  - b. Onko kenttämiehillä riittävästi tietoa, miten ja miksi autoja desinfioidaan vuoron alussa ja lopussa?
  - c. Miten mahdollinen altistus on näkynyt autojen käytössä tai niiden puhdistuksessa?
  - d. Tulisiko autojen pesu ja desinfiointi niiden alueiden osalta, jossa kuljetetaan asiakasta ja kosketaan olla rutiini työvuoron alussa ja/tai lopussa?
7. Millaisen oppaan sijoitettavaksi autoihin tartuntatautien ehkäisystä poliisi sinun mielestäsi tarvitsee?

6.3 Haastatteluiden analyysi ja johtopäätöksen haastatteluiden tuloksista

Osa haastatteluihin valituista poliisimiehistä ei halunnut omaa nimeään julkiseksi opinnäytetyöhön, joten kaikki haastattelut suoritettiin anonyymisti. Mainitsen ja erittelen muutaman vanhemman konstaapelin tässä luvussa heidän sukunimensä ensimmäisen kirjaimen mukaan, jotta voin yksilöidä ja kohdistaa vastauksen haastattelukysymyksen tiettyyn haastateltavaan.

Haastateltujen poliisimiesten vastaukset ja kokemukset olivat hyvin samankaltaisia tartuntojen ehkäisystä valvonta- ja hälytyssektorilla. Haastatteluiden tuloksista myös selvisi, että valvonta- ja hälytyssektorilla ei ole ennen Covid-19 pandemiaa varsinaisesti varauduttu tartuntataudeilta eikä asiaa ole sen suuremmin ajateltu. Aikaisempi Suomessa ollut pandemia vuosina 2009–2010 ei ole vaikuttanut poliisin suojautumiseen tai toimintamallien muutokseen. Yhdelläkään haastattelevalla ei ollut aikaisempaa työkokemusta tai ammattia sosiaali- ja terveysalalta. yksi haastateltavaa vanhempi konstaapeli H on tehnyt koko työuransa poliisissa ja hänellä ei kokemusta mistään muusta ammatista kuin poliisista.

Haastatteluista selvisi, että poliisin partioautoissa on ollut saatavilla ennen Covid-19 pandemiaa kertakäyttöisiä kirurgisia maskeja ja suojakäsineitä, mutta kirurgiset suojamaskit ovat olleet autossa lähinnä teknistä tutkintaa varten. Haastateltavien mukaan käsidesiä autoissa on ollut, jos partio on sitä erikseen pyytänyt. Osa haastateltavista, kuten vanhempi konstaapeli K on pitänyt huolen, että käsidesiä on ollut autossa ja osa ei ole miettinyt, että sitä pitäisi olla, sillä käsidesi ei ole kuulunut auton vakiovarusteisiin. Käsihygieniaa olivat kaikki haastateltavat ylläpitäneet käsien pesulla laitokselle tauolle mentäessä, mutta käsidesin käyttöä ei yleisesti ollut koettu tarpeelliseksi.

Kuten aiemmin mainitsin, haastattelin Tampereen pääpoliisiaseman ajoneuvovastaavan ylikonstaapeli J:n ensimmäiseksi ja hänen mukaansa suojavälineitä ja desinfiointiaineita on mennyt eniten maaliskuussa, kun Covid-19 pandemia paheni Suomessa. Ajoneuvovastaavan mukaan autojen desinfiointiin ja puhtauteen kiinnitettiin eniten huomiota pandemian alkuvaiheessa. Touko-elokuussa, kun pandemia hellitti Suomessa ja tartuntamäärät laskivat suojaimia tai desinfiointiaineita ei tarvinnut tilata lisää tai täyttää hyllyjä laitoksella, sillä niiden käyttö oli hyvin vähäistä. Ajoneuvovastaavan J:n mukaan Covid-19 pandemian lieventyessä valvonta- ja hälytyssektorilla palattiin samaan aikaan kuin ennen pandemiaa. Suojaimien ja desinfiointiaineiden kulutus alkoi taas, kun pandemian toinen aalto käynnistyi Suomessa syyskuussa. Ajoneuvovastaavan mukaan pandemia on tuonut mukanaan myös positiivisia vaikutuksia, sillä partioautojen puhtauteen on kiinnitetty huomattavasti enemmän huomiota kuin ennen pandemiaa.

Kaikki haastateltavat vanhemmat konstaapelit myönsivät, että partioautojen puhtaanapito on ollut pitkälti kiinni partion omasta aktiivisuudesta, ja auton pintojen desinfiointi ei ole kuulunut osana päivittäistä rutiinia. Vanhempi konstaapeli K kertoi, että autojen ulkoinen pesu on kuulunut osana päivittäistä työrutiinia, sillä Sisä-suomen poliisilaitoksella on käytössä automaattinen autopesu ja auton ulkoiseen pesuun kuluu aikaa muutama minuutti. Haastatteluissa kävi ilmi myös, että poliisit kiinnittivät huomiota enemmän autojen siisteyteen ja puhtaanapitoon, mikäli ajoivat useasti samalla autolla. Yksi haastateltava vanhempi konstaapeli H kuului poliisin erikoisryhmään ja hän kertoi huolehtivansa auton puhtaanapidosta tarkemmin, sillä hänen työvuorossansa käytössä oleva partioauto on aina sama. Haastatteluiden aikana kävi myös ilmi, ettei aseptiikka käsitteenä ole tuttu

haastateltaville ja se toteutuu poliisintyössä huonosti. Haastateltavat myös kertoivat, että käytettyjä suojaimeja jätetään autoihin vuoron päätteeksi. Aseptiikka ja sen toteuttaminen ei ole kuulunut osana poliisikoulutusta. Kaikki haastateltavat olivat tietoisia, että Tampereen asemalla on ajoneuvohallissa merkittäviä roskikasia, joihin voi laittaa käytetyt suojaimet ja mahdollisesti virukselle kontaminoituneet esineet ja desinfiointiin käytetyt liinat. Osa haastateltavista kuten Konstaapeli J huolehti auton puhtaaksi roskista vuoron jälkeen, mutta osa myönsi, että välillä roskien vieni jää tekemättä vuoron loputtua.

Työharjoitteluni aikana valvonta- ja hälytyssektorilla tapahtuneiden havaintojen sekä haastatteluissa tulleiden tietojen perusteella poliisin suhtautuminen tartuntatauteihin ja niiden ennaltaehkäisyyn on muuttunut huomattavasti Covid-19 pandemian aikana. Aktiivisuus valvonta- ja hälytyssektorilla tartuntojen ennaltaehkäisyyn laski aikana, jolloin pandemia hellitti Suomessa. Olin myös ennen harjoittelua havainnut, ettei Poliisihallitus ole ennen Covid-19 pandemiaa tehnyt juurikaan ohjeistuksia suojautumisesta tai tartuntataudeista, mutta pandemian alkamisen jälkeen Poliisihallitus on tehnyt useita ohjeita, joita meille jaettiin.

Poliisimiesten haastattelut osoittivat, että poliisin tietämys tartuntataudeista ja niiden leviämisestä on heikko, sillä aihetta ei käydä poliisin peruskoulutuksessa läpi ollenkaan Poliisiammattikorkeakoulussa eikä aihe tule esille myöhemmin työelämässä. Koska yhdelläkään haastateltavalla ei ollut aikaisempaa koulusta tai työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta heillä ei ollut tieto- tai taitopohjaa tartuntataudeista, ellei ollut itse perehtynyt aiheeseen. Poliisinperuskoulutuksessa perehdytään veriteitse tarttuviin tauteihin, mutta pisara- tai kosketustartuntoina leviäviin ei perehdytä ollenkaan. Haastatteluissa miehistötason poliisit kaipasivat ohjeita ja tietoa aiheesta. Myös aseptiikasta ja sen toteutumisesta kaivattiin haastatteluissa pientä tietopakettia. Haastatteluissa tuli ilmi myös, että poliisimiehet kokevat tarpeelliseksi tiivistettyä ja yksinkertaista ohjetta, jossa käydään lyhyesti läpi mitä suojavälineitä autoissa tulisi olla, ikään kuin tarkistuslista. Poliisimiehet toivoivat haastattelussa myös, että ohjeessa olisi lyhyt info tartuntatautien leviämisestä ja auton puhdistamisesta. Osa koki myös tarpeellisena, että ohjeessa olisi altistumisen aikaan saamat toimenpiteet. Ohjeen tulisi myös olla helposti saatavilla ja luettavissa. Lisäksi vanhempi konstaapeli H pyysi ohjeeseen pientä muistutusta veritapaturmaohjeesta.

Kuten jo haastattelun analyysissä totesin, poliisin tietämys tartuntataudeista ja niiden leviämisestä on heikko, jos poliisilla ei ole aikaisempaa koulutusta terveydenhuoltoalalta ja aihetta ei käydä poliisinperuskoulutuksessa läpi eikä aihe tule esille myöhemmin työelämässä. Haastatteluissa haastateltavilla poliiseilla oli jonkin verran omaa kokemusta tartuntataudeista, sillä kaikilla oli lapsia ja he ovat saaneet ensi kosketuksen tautien nopeaan leviämiseen lasten ollessa päiväkodissa.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni opinnäytteessäni oli *"Miten poliisien tietämystä pisaratartuntana leviävien tartuntataudeista ja niiden ennaltaehkäisystä voi lisätä."* Tähän kysymykseen pohdin vastausta pitkään ja ainoa vastaus kysymykseen taitaa olla, että tarjoamalla jo poliisikoulutuksessa tietopaketin tai luennon opiskelijoille tartuntataudeista. Tietopaketin tai luennon voisi koota ja esittää terveydenhuollon ammattilainen, kuten poliisiammattikorkeakoulun terveydenhoitaja ja esittää sen opiskelijoille, kuten tällä hetkellä tehdään veriteitse tarttuvista taudeista. Tiedän omasta kokemuksestani, että harvemmin opiskelijat avaavat Moodleen alustalle laitettuja PowerPoint esityksiä varsinkaan, jos aihe ei ole pakollinen. Tietenkin pakko on huono lähtökohta opiskella, mutta luento voisi markkinoida opiskelijoille työturvallisuuden ja sen parantamisen näkökulmasta. Aihe kuitenkin on hyvin läsnä poliisintyössä. Poliisin työssä pitkään oleille vanhemmille poliiseille tietoa voisi saada jaettua lisäkoulutuksella. Jos lisäkoulutus ei onnistu, tietoa voisi lisätä tiiviillä tietopakettilla, jonka voisi jakaa työntekijöille sähköpostilla. Tartuntataudit tulevat aina olemaan osa poliisin työtä ja poliiseilla oma on oma osansa niiden ehkäisemissä niin henkilökohtaisesta näkökulmasta kuin asiakkaiden näkökulmasta. Tiedon lisäämisen tulisi myös olla mielekästä ja helppoa.

Toinen tutkimuskysymykseni oli *"millaisia haasteita ja ongelmia ennalta ehkäisyn toteuttamiseen liittyy poliisin päivittäisessä työssä."* Näihin kysymyksiin sain kattavan vastauksen poliisimiesten haastatteluissa. Haastatteluiden kautta sain selville, että ongelmat suojaimissa liittyvät lähinnä suojainten pukemisen haastavuuteen, työturvallisuuteen ja siihen, etteivät kaikki poliisit miellä suojautumista tarpeelliseksi. Myös se, että onko aikaa pukea suojaimia, nousi esille haastatteluissa, sillä joskus poliisi saa kiireellisen tehtävän, jossa aika on ratkaiseva tekijä. Kiireellisissä tehtävissä ajomatka käytetään enemmän tehtävään valmistautumiseen kuin suojainten pukemiseen.

Työturvallisuuden näkökulmasta haastatteluissa kasvomaskit koettiin kaikista haastavammiksi, sillä niiden pukemiseen ei aina ole aikaa ja nousi kysymys, jos tehtävän kohdehenkilö ottaa maskista kiinni tai sokaisee sillä väliaikaisesti konstaapelin. Työturvallisuuden näkökulmasta ratkaisuksi löytyi, että kasvomaskia käytetään, mikäli työturvallisuus sen sallii, mutta maskin käyttö on aina poliisin omassa harkinnassa. Haasteelliseksi on koettu myös tiedon saatavuus ja sen käyttö käytännössä. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että suojainten aktiivinen päivittäinen käyttö on yhteydessä siihen miten paljon tautia, esiintyy poliisilaitoksen alueella ja miten paljon tartuntoja tulee päivittäin. Poliisit pyrkivät noudattamaan THL:n suosituksia, mutta on myös huomioitava työturvallisuus. Haasteita tuo poliisin työn luonne ja haastavat asiakkaat, mutta kaikesta pystyy selviämään käyttämällä omaa harkintakykyä ja ottamalla ennaltaehkäisy osaksi päivittäistä työrutiinia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni tämä luku koostuu johtopäätös- ja pohdintaosiesta. Tuon tässä luvussa esille omia johtopäätöksiäni ja pohdintojani haastattelujen sekä kirjallisen materiaalin pohjalta. Esitän myös mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita opinnäytetyölleni.

7.1 Omia johtopäätöksiä ja pohdintoja opinnäytteestä

Ajatukseni ja ideani opinnäytetyöhöni lähti halustani selvittää, millainen ohjeistus poliisilla on tällä hetkellä varautumisessa ja suojautumisessa tartuntatauteihin ja niiden leviämiseen sekä miten ohjeistus on toiminut käytännössä. Opinnäytetyötä tehdessäni olen huomannut, ettei poliisilla ole ollut kunnollista ohjeistusta tartunta tauteihin varautumisesta tai suojautumisesta ennen Covid-19 pandemiaa. Myöskään aikaisempaa maailmanlaajuista pandemiaa vuosina 2009–2010 ei ole huomioitu poliisin ohjeistuksessa, mutta sitten ebola, jota ei ole suomessa THL:n mukaan ikinä ollut yhtään tapausta oli huomioitu ohjeissa.

Meille kerrotaan Poliisiammattikorkeakoulussa veritartuntataudeista ja suojaudutaan niitä vastaan saamalla B-hepatiitti rokote koulun puolesta. Olisi mielestäni tärkeää kertoa koulussa myös muista tartuntataudeista, jotka leviävät kosketus- ja pisaratartuntana. Tällä voisi parantaa myös poliisin työturvallisuutta, jos jo opiskelun alkuvaiheessa opiskelijat voisivat kehittää itselleen rutiineja ja osaisivat miettiä tulevissa työtehtävissä, mikä olisi turvallinen keino lähestyä tartuntatautia sairastavaa ihmistä tai kohdata henkilö, sillä oletuksella, että henkilöllä voi olla jokin tarttuva tauti. Oman aiemman terveydenhuoltoalan koulutuksen ansiosta olen huomannut kiinnostäväni paljon huomiota omaan hygieniaan ja sen myötä työturvallisuuteen poliisi näkökulmasta työtehtäviä hoitaessa. Tämän johdosta koen myös muille olevan hyödyksi, jos saisi tietoa ja taitoa tartuntataudeista.

Tahdoin myös selvittää opinnäytetyössäni tarkemmin millaiset tiedot kentällä työskentelevällä poliisilla on tartuntataudeista ja miten tauteihin suhtaudutaan poliisissa ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Omasta mielestäni sain perusteelliset tiedot minua askarruttavista asioista. Poliisien suhtautuminen on parantunut pandemian edetessä Suomessa ja ennalta ehkäisyyn on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Poliisimiesten haastatteluissa sain opinnäytetyöhöni poliisin näkökulman ja tarpeellista tietoa produktia varten, kuten miten poliisit huolehtivat poliisiautojen puhtaudesta omien työvuorojen aikana. Löysin loppujen lopuksi hyvin paljon materiaalia tartuntataudeista sekä niiden ehkäisystä.

Opinnäytetyössäni selvitin myös, mikä lainsäädäntö ohjaa poliisin toimintaa ja varautumista tartuntatauteihin. Löysin mielestäni poliisin toiminnan kannalta oleelliset lait hyvin ja sain

opinnäytetyöhöni avattua lakeja riittävästi. Työturvallisuuslaissa kävin läpi yleisellä tasolla työnantajan ja työntekijän rooleja tartuntatautien ehkäisyssä. Tartuntatautilain nostin esiin, sillä se on hieman erikoisempi laki, joka antaa enemmän kuvaa poliisin roolista mahdollisten suurempien tartuntojen ehkäisyssä. Viime vuonna 2020 käytetyn valmiuslain puitteissa poliisilla oli muuttuneet toimivaltuudet ja työolot Suomen poikkeusoloissa. Oman opinnäytetyöni kannalta Suomen poikkeusolot ja valmiuslain käyttöönotto oli hyvä asia, sillä pääsin itse olemaan osa ja näkemään poliisin toimintaa poikkeusoloissa.

Opinnäytetyössäni kävin läpi tartuntatauteja ja niiden leviämistapoja. Työssäni läpi käydyt taudit ovat tunnettuja ja vaikuttavat poliisin varautumiseen ja työtehtävissä. Löysin taudeista hyvin tietoa ja sain koottua niistä tärkeimmät ja oleellisemmat tiedot tähän työhön. Tahdoin käydä työssäni läpi Covid-19 tautia sekä kausi-influenssaa. Työni kannalta Covid-19 taudista oli selvitetty ja tutkittu paljon tietoa, jota käyttää työssäni. Tietoa oli niin paljon, että sen tiivistäminen järkeväksi paketiksi oli haastavaa. Myös kausi-influenssasta oli tarjolla paljon tietoa, mutta sen tiivistäminen oli helpompaa kuin Covid-19 saatavilla olevan tiedon.

Haastatteluissa kävi ilmi, että Covid-19 pandemia oli tuonut myös positiivisia vaikutuksia, sillä poliisiautojen puhtauteen on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota valvonta- ja hälytyssektorilla. Vaikka Covid-19 on vielä uusi tartuntatauti ja vielä emme tiedä mihin suuntaan pandemia tulee kehittymään Suomessa, meillä on silti keinot taistella tätä tautia vastaan sekä ennalta ehkäistä omaa, että muiden tartuntoja noudattamalla annettuja suosituksia ja neuvoja. Poliisille on annettu suojavälineitä ja ohjeita taisteluun Covid-19 tautia vastaan. Ohjeita poliisille päivitetään sitä mukaan, kun saadaan uusia suosituksia ja tietoa taudista. Oman opinnäytteeni produkti tarjoaa valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleville poliiseille neuvoja, vinkkejä ja ohjeita työturvallisuuden parantamiseksi. Omalta osaltani toivon, että produktini edesauttaa ajoneuvojen puhtaanapitoa ja tartuntatautien ennaltaehkäisyä.

Minä huomasin jo oman työharjoittelu aikanani Tampereen poliisiasemalla selkeän muutoksen poliisin suhtautumisessa tautien ehkäisyyn ja suojainten oikeaoppiseen käyttöön sekä aseptiikkaan. Vaikka taudin väliaikainen lauhtuminen Suomessa kesällä laski poliisin varautumista ja suojainten käyttöä niin silti suhtautuminen ei muuttunut negatiivisempaan suuntaan. Toivon myös, että tulevaisuudessa tartuntataudit ja niiden leviämismekanismit otettaisiin esille jo poliisiammattikorkeakoulussa, jotta ennaltaehkäisyyn ja työturvallisuuteen voidaan panostaa enemmän ja se tulisi osaksi jokaisen poliisin päivittäistä rutiinia. Riittävällä koulutuksella pystytään myös varmistamaan, että poliisit osaavat toimia tilanteissa oikein ja eivät altista itseään ja muita tartuntataudeille.

Opinnäytetyön tekeminen oli kokonaisuutena hyvin opettava kokemus. Koko prosessi oli mielekäs ja harvoin minulla oli hetkiä, jolloin olisin tuntenut sen tekemisen haastavaksi. Olin hyvin luottavainen opinnäytetyön valmistumisen suhteen ja aikatauluni pitävyyteen. Kokonaisuutena olen hyvin tyytyväinen opinnäytetyöprosessin etenemiseen. Opinnäytetyön produkti onnistui odotetulla tavalla ja olin hyvin tyytyväinen.

7.2 Jatkotutkimuksen aiheet

Jotta saisi laajan otannan ja selvityksen miten heikkoa poliisin tietämys tartuntataudeista ja niiden leviämisestä tällä hetkellä on olisi varmasti tehokkainta tehdä laaja kysely eri poliisilaitosten alueella, jokaiselle alueella työskentelevälle poliisille ja tehdä niistä yhteenveto ja tilasto vastausten perusteella. Näin saisi myös laajan otannan, kuinka monella poliisilla on jo ennestään ammatti, johon kuuluu oleellisena osana tartuntataudit ja niiden ehkäisy. Tilastoa voi käyttää pohjana koulutuksen uudistuksessa ja sen sisältöä miettiessä.

Toinen jatkotutkimuksen aihe, joka nousi esiin tämän opinnäytetyön teon aikana, liittyy poliisin käyttämien suojainten tarpeellisuuteen, miten niitä käytetään työtehtävillä ja miten käytetyt suojaimet vaikuttavat työturvallisuuteen. Tämän jatkotutkimuksen toteuttaminen on haastavaa, sillä se keskittyy ihmisen subjektiiviseen näkemykseen ja se on jokaisella erilainen. Toisaalta aiheesta voi tehdä kyselyn isommalle otannalle, jonka perusteella katsoo vastausten laadun.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Työn luotettavuutta mittaa muun muassa haastatteluun valittujen poliisien määrä sekä virkaikä, aiempi koulutustausta ja suhtautuminen aiheeseen. Olin valinnut haastateltavat, joilla oli vähintään 10 vuoden virkaikä, jotta heillä on paljon kokemusta poliisintyöstä. On myös hyvin todennäköistä, että poliisin valmiuksiin ennalta ehkäistä tauteja vaikuttaa, jos hänellä on jo aikaisempaa työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta verrattuna poliisiin, jolla ei ole työkokemusta muusta kuin poliisin työstä.

Aikaisempia tutkimuksia käsittelemästäni aiheesta on vain yksi ja sen erinäkökulmasta, joten vertailua ei pysty toteuttamaan. Tutkimusten tulokset ovat riippuvaisia osittain haastateltavien subjektiivisesta kokemuksesta niin tulosten vertailu toisen subjektiivisiin kokemuksiin on mahdotonta. Avoimiin kysymyksiin vastattiin haastatteluissa paljon ja niistä kerätty tieto tuki haastattelulomakkeen suljettuja kysymyksiä. Haastattelut suoritettiin kuitenkin käyttäen niissä vain viittä ihmistä. Haastattelu voitaisiin toistaa uudelleen suuremmalle määrälle poliiseja, joilla on erilaiset taustat ja eri pituiset virkaiät. Tällä tavoin saataisiin enemmän tietoa siitä, miten esimerkiksi aikaisempi työkokemus vaikuttaa haastateltavan vastauksiin.

8 PRODUKTIN KUVAUS

Opinnäytetyössäni tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni produktin. Kuvaan produktini ulkoasua sekä sisältöä. Produktini on julkinen ja se on liitetty opinnäytetyöhön liitteisiin.

8.1 Toteutus, sisältö ja ulkoasu

Opinnäytetyöni tuotos eli produkti on ohje tartuntojen ennaltaehkäisyyn valvonta- ja hälytyssektorilla. Olen laatinut ohjeesta mahdollisimman käytännönläheisen, jotta sen tieto olisi helposti ja tiivistetysti saatavilla. Ohjeesta on helppo tarkistaa mitä ohjeita on laadittu ajoneuvojen puhtaana pitoon, mitä suojavälineitä poliisiautoista tulisi löytyä ja miten paljon, aseptinen järjestys puhdistaessa ja desinfioidessa autoa. Toiselta puolelta ohjetta löytyy neuvot ja ohjeet henkilökohtaiseen tartuntatautien ennalta ehkäisyyn. Olen tällä puolella myös koonnut tiivistetysti tietoa tautien tartuntatavoista. Lisäsin ohjeeseen poliisimiehen pyynnöstä tiivistetyn tiepaketin veriteitse tarttuvien tautien ensihoidosta. Ohje on värillinen, A4-kokoinen ja laminoitu, jotta se kestävä käytössä.

Ohje perustuu Sisä-Suomen poliisilaitoksen ohjeeseen koronaviruksen aiheuttamista toimenpiteistä poliisihallinnosta, hallituksen suosituksiin ja THL:n virallisiin ohjeistuksiin. Noudattamalla ohjeessa annettuja neuvoja ja ohjeita pystytään ennalta ehkäisemään tehokkaasti tartuntoja, altistumisia ja taudin leviämistä.

Ohje sisältää Sisä-Suomen laitoksella annetun ajoneuvojen puhtaanapito-ohjeen, yleisen veritapaturmaohjeen, ohjeita suojainten käyttöön sekä altistumisen aiheuttamat toimenpiteet. Ohjeessa on myös neuvot koronatestiin hakeutumisesta ja omien oireiden arvioimisesta Omaolopalvelussa. Lisäsin ohjeeseen myös THL:n sivuilta löytyvät ”vähennä riskiä sairastua” ohjeen.

8.2 Palaute produktista

Jaoin produktin valvonta- ja hälytyssektorille jo joulukuun alussa 2020, jotta ehdin saada siitä palautetta ja korjata mahdolliset esiintyvät virheet. Pyysin ja sain palautetta produktistani Sisä-Suomen työsuojeluvaltuutetulta sekä kuudelta valvonta- ja hälytyssektorin kenttäjohtajalta sähköpostilla. Laitoin sähköpostiin muutaman tukikysymyksen helpottamaan palautteen miettimistä ja antamista. Annoin palautteen antamiselle aikaa kaksi viikkoa, jotta saisin palautteen ennen kuin työharjoitteluni Sisä-Suomen poliisilaitoksella loppuu. Pyysin palautetta vain kenttäjohtajilta, jotta he voisivat kerätä omilta alaisiltaan palautetta ja tiivistää sen, näin palautetta ei tulisi usealta eri henkilöltä. Pyysin niin risuja, ruusuja kuin kehitysehdotuksia produktiini liittyen.

Työsuojeluasiamiehen mielestä produkti oli hyvin koottu ja tiivispaketti, mutta hän olisi kaivannut siihen ohjeita työvaatteiden pesemiseen, josta hän itse oli saanut useita kyselyitä. Jätin itse tarkoituksella opinnäytetyöstäni pois vaatehuollon aineen rajauksen yhteydessä. Kenttäjohtajilta tuli hyvin samankaltaista palautetta, joista nostan muutaman opinnäytetyössäni esiin.

Työsuojeluasiamies huomasi pari kirjoitusvirhettä, jotka korjasin heti produktiin seuraavaa versiota varten.

Kenttäjohtajilta tuli hyvin samankaltaista palautetta kuten;

- *hyvin koottu yhdelle A4 paperille molemmin puolin on juuri tarpeeksi lyhyt ja ytimekäs perusohje, jota kukin jaksaa lukea.*
- *asiat esitetty ytimekkäästi ja selkeästi.*
- *hyvä toteutustapa: lokerointi ja laminointi.*
- *juurikin sellainen ohje mitä tarvitaan, tiivistetty ytimekäs.*
- *varmuudella on hyötyä hyvä muistutus ja tarkistuslista meille kaikille.*
- *pitää vielä enemmän kiinnittää huomiota vuoron aikana tapahtuvaan pintojen puhdistukseen autoissa.*
- *punainen väri ei erotu kunnolla tummansinisestä pohjasta.*

Muokkasin seuraavaan versiota ohjeesta niin, että tein pohjan sinistä vaaleammaksi ja punaista tummemmaksi, jotta silmä erottaa sen paremmin. Korjasin tekstistä myös havaitut kirjoitusvirheet.

8.3 Jakelu

Opinnäytetyön produktina syntynyt ohje on toimitettu joulukuun alussa 2020 Tampereen kenttäryhmille, sekä Pirkanmaan alueella sijaitseville poliisiasemille. Palautteen jälkeen muokattu ja paranneltu ohje on toimitettu Tampereen pääpoliisiaseman ajoneuvovastaavalle kenttäryhmille jakoa varten. Myös ohjeen muutettavissa oleva Word-pohja on toimitettu ajoneuvovastaavalle Suomen hallituksen asettamien suositusten muuttumista ja ohjeen päivitystä varten.

LÄHTEET

HPL/14/2008, Poliisi Itä-Uusimaa, Toimintamalli Ebola-tilanteseen, salassapidettävä, voimassa 28.10.2014-toistaiseksi.

ID-20116160, Poliisihallituksen ohje POL-2020-112586, , ohjeita koronavirustilanteen varalta, voimassa 1.9-31.12.2020.

Lumio, Jukka 15.11.2019: Infektioiden tartunta, taudin synty ja leviäminen. Duodecim Terveyskirjasto. Luettavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00569 Luettu 25.10.2020

Lumio, Jukka 6.5.2019: Norovirus. Duodecim terveyskirjasto luettavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00738 luettu 18.11.2020

Lumio, Jukka 15.11.2019: Sikainfluenssa-pandemia vuosina 2009–2010 ja siitä seurannut narkolepsia, Duodecim Terveyskirjasto. Luettavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00908 Luettu: 18.11.2020

Marjale, von Schantz & Hilikka, Matilainen 2009: Tarttuuko se? Ehkäise, estä ja hoida, Sastamala, Vammalan Kirjapaino Oy

Miriam Calleja 2020: Korona virus, joka mullisti maailman, Helsinki, Oppian Poliisi, Turvallisuuspäällikkö Jko IUPOP 2014, Power-point esitys, Tietoa tuberkuloosista sekä toimintamalli epäiltäessä altistumista. Luettu 10.1.2020

HPL/14/2008, Poliisi Itä-Uusimaa, Toimintamalli Ebola-tilanteseen, salassapidettävä, voimassa 28.10.2014-toistaiseksi.

Poliisihallituksen ohje, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos, pysyväisohje, HPL/14/2008, voimassa 11.7.2008-toistaiseksi.

Saarinen, Kasper 5/2020: Poliisin varautuminen tautien leviämiseen. Poliisiammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö.

Sisä-Suomen poliisilaitoksella, Tampereen pääpoliisiasemalla suoritettut 5 poliisimiehen haastattelua.

Terveyskirjasto: Lääketieteen sanasto, aseptiikka. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt00288 Luettu 25.10.2020

Terveyskirjasto: Lääketieteen sanasto, epidemia. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt00728 Luettu: 18.11.2020

Terveyskirjasto: Lääketieteen sanasto, kosketustartunta. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt01759 Luettu 25.10.2020

Terveyskirjasto: lääketieteen sanasto, pandemia. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt02478&p_hakusana=pandemia
luettu 18.11.2020

Terveyskirjasto: Lääketieteen sanasto, pisaratartunta. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt02618 Luettu 25.10.2020

Terveyskirjasto: Lääketieteen sanasto, riskiryhmä. Luettavissa:
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt02959 luettu: 18.11.2020

THL: Ajantasainen influenssa katsaus luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/influenssa/ajantasainen-influenssakatsaus>
Luettu: 14.1.2020

THL: Covid-19 rokotusten edistyminen luettavissa:
https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/koronarokotusten_edistyminen.html luettu 11.2.2020

THL: Infektiotaudit ja rokotukset, taudit ja torjunta, taudit ja taudinaiheuttajat a-ö, Ebola. Luettavissa:
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/ebola>
luettu 15.1.2020

THL: Tartuntatautirekisterin tietokanta, influenssa. Luettavissa:
https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ttr/shp/fact_shp?row=area-12260&column=time-12059&filter=reportgroup-12054 Luettu: 14.11.2020

THL: Infektiotaudit ja rokotukset, taudit ja torjunta, Influenssa. Luettavissa:
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/influenssa> Luettu 14.11.2020

THL: Infektiotaudit ja rokotukset, ajankohtaista, ajankohtaista koronaviruksesta. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tilannekatsaus-koronaviruksesta%20> luettu 14.11.2020

THL: Infektiotaudit ja rokotukset, taudit ja torjunta, Influenssa, Usein kysyttyä influenssasta. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/influenssa/usein-kysyttya-influenssasta> Luettu 18.11.2020

THL: Infektiotaudit ja rokotukset, taudit ja torjunta, Tuberkuloosi. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/tuberkuloosi> Luettu 14.1.2020

Tunturi, Satu 26.8.2020: Duodecim terveyskirjasto, Nuhakuume, Flunssa luettavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00590 luettu 18.11.2020

Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö, Helsinki, tammik-21

LIITE 1 HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Millainen ennen on ollut poliisin suojauminen ja varautuminen kentällä tartuntatauteja vastaan?
2. Miten se on muuttunut nykypäivään verrattuna? Eli miten tartuntatauteja vastaan suojaudutaan nykypäivänä?
3. Millaisia käytännön keinoja kenttäpoliisilla on varautumisessa tartuntatauteja vastaan?
  - a. Onko desinfiointiaineita autoon helposti saatavilla?
4. Onko poliisilla mielestäsi riittävä tietämys tartuntataudeista ja niiden leviämisestä?
5. Onko autojen puhtaanapidolla kentällä mielestäsi merkitystä tartuntatautien ennaltaehkäisyssä?
6. Miten autojen puhtaanapito on onnistunut ennen koronaa tai sen aikana?
7. Onko kenttämiehillä riittävästi tietoa, miten ja miksi autoja desinfioidaan vuoron alussa ja lopussa?
8. Miten mahdollinen altistus on näkynyt autojen käytössä tai niiden puhdistuksessa?
9. Miten poliisit sinun mielestäsi suhtautuvat suojautumiseen?
  - a. Mitä suojavälineitä autoissa tällä hetkellä on ja miten ne ovat sijoitettu?
  - b. Hävitetäänkö käytetyt suojavälineet oikeaoppisesti tällä hetkellä?
10. Tulisiko autojen pesu ja desinfiointi niiden alueiden osalta, jossa kuljetetaan asiakasta ja kosketaan olla rutiini työvuoron alussa ja/tai lopussa?

LIITE 2 OPINNÄYTETYÖN PRODUKTI

Ajoneuvojen puhtaanapito-ohje tartuntojen ehkäisyyn

Vuoron alussa:

1. **Pyyhi** ohjaamon ja välitilan kosketuspinnat (mm. hallintalaitteet, näppäimistö, ovenkahvat) alkoholipitoisella nesteellä kostutetulla liinalla tai alkoholipitoisilla desinfiointiliinoilla. (löytyy autotallin käsienspesutilasta) **Käytä suojakäsineitä!**
2. **Varmista**, että autossa on riittävästi suojavälineitä:
  - Käsidesiä
  - Nitriilisuojakäsineitä
  - Roskapusseja
  - Hengityssuojamia 20 kpl (Kirurgisia, että FFP2 tason suojaimia)
  - 2kpl tyvec-haalareita
  - Desinfiointipyyhkeitä (löytyy käskynjakuhuoneesta sekä autotallista)

Vuoron aikana:

1. **JOS** autossa kuljetettavalla epäillään COVID-19 tartuntaa, eikä autossa ole näkyvissä likaa/eritteitä, **pyyhitään** ne kosketuspinnat alkoholipitoisella nesteellä kostutetulla liinalla tai alkoholipitoisilla desinfiointiliinoilla, joihin kuljetettava on koskenut. **Käytä suojakäsineitä!**
2. **JOS** auton kuljetustilassa on näkyvissä likaa tai eritteitä. Lika ja eritteet pyyhitään desinfiointiaineeseen (esim. oxyvir) kostutetulla kertakäyttöliinalla. **HUOMIO** työjärjestys puhtaasta likaiseen päin! **Käytä maskia, kertakäyttökäsineitä sekä suojalaseja.** Hävitä käytetyt kertakäyttöliinat roskeen. Pese ja desinfioi kädet kuljetustilan desinfiointin jälkeen.
3. **JOS** eritettä on runsaasti **Käytä tyvec-haalaria, maskia, kertakäyttökäsineitä sekä suojalaseja.** Levitä eritteiden päälle desinfiointiainetta (esim. oxyvir) ja anna vaikuttaa 5min. Huuhtelee tila niin ettei vettä roisku päällesi! Vaihda kertakäyttökäsineet! Levitä uudelleen tilaan pesuainetta tai pesevää desinfektioainetta ja hankaa lika pois harjalla. Huuhtelee vedellä ja anna tilan kuivua. Hävitä käytetyt suojaimet roskeen. Pese ja desinfioi kädet.
4. **Pyyhi** kuljetustila alkoholipitoisilla desinfiointiliinoilla kuljetusten välissä.

Vuoron lopussa:

1. **Pyyhi** ohjaamon ja välitilan kosketuspinnat (mm. hallintalaitteet, näppäimistö, ovenkahvat) alkoholipitoisella nesteellä kostutetulla liinalla tai alkoholipitoisilla desinfiointiliinoilla. (löytyy autotallin pikkuhuoneesta?). **Käytä suojakäsineitä!**
2. Hävitä autosta käytetyt suojaimet ja roskapussi roskeen

Kun pyyhit auton kosketusnäyttöjä, älä pyyhi niitä esim Oxivirillä tai Wurthin vastaavalla, koska aineet ovat liian voimakkaita ja näyttö rikkoutuu ajan kuluessa. Käytä puhdistusliinaa!

Henkilökohtainen ennaltaehkäisy tartuntoja vastaan

1. **Kosketustartunta:** yleisin mikrobien leviämistapa. Mikrobit siirtyvät ihmisestä toiseen käsien välityksellä.
2. **Välillinen kosketustartunta:** tilanne, jossa ihminen koskettaa mikrobeilla saastunutta eli kontaminoitunutta esinettä tai materiaalia, sairastunutta ihmistä tai tämän eritteitä ja sen jälkeen pesemättömillä käsillä toista ihmistä.
3. **Pisaratartunta:** Mikrobit siirtyvät ihmisen yskiessä, puhuessa tai aivastaessa suoraan toisen ihmisen suun tai nenän limakalvoille ja siitä edelleen syvemmälle hengitysteihin.

Mikrobit voivat elää pinoilla muutamasta tunnista (influenssa) muutamaaan päivään (COVID-19).

Vähennä riskiä sairastua

- **Huolehdi käsihygienista.** Pese kädet aina laitokselle tullessa ja vessassa käydessä. Desinfioi kädet, joka asiakas kohtaamisen jälkeen.
- Vältä käsillä kasvojen koskettelua.
- **Desinfioi** työvälineet (puhelin, voimankäyttövälineet, varustevyö) vähintään kerran työvuorossa.
- Mahdollisuuksien mukaan turvaväli 1 m tai pidä mahdollisimman lyhyt kontakti asiakkaaseen.
- **Käytä maskia, jos** työturvallisuus sallii.

Veritapaturmaohje

- **Käsittele verta aina kuin siinä olisi jotain tarttuvaa tautia!**
- Huuhtelee limakalvo, pisto- tai viiltoalue runsaalla vedellä.
- Pisto- ja viiltoalueelle haude 80%:sta alkoholista. Alkoholihaude jätetään noin 3 minuutiksi paikalleen.
- Älä purista haavaa, anna haavan vuotaa.
- Mahdollisesti hakeudu verikokeisiin ja varmista, että sinulla on voimassa oleva B-hepatiitti rokotus.

Suojaimien käyttö

- **Ennen** kuin puet suojaimia desinfioi kädet. Tämän jälkeen pue maski, suojalasit ja lopuksi kertakäyttökäsineet.
- **Käytä suojakäsineitä aina,** kun olet kosketuskontaktissa asiakkaaseen. Esim. turvallisuuustarkastus.
- **Käytä maskia, jos** olet lähikontaktissa asiakkaan kanssa, jolla on hengitystieinfektio-oireita tai olet samassa tilassa yli 15min. Maskia on käytettävissä kahta eri suojaustehoista: Kirurginen maski ja FFP2/3. Kirurginen maski ei suojaa sinua, mutta se suojaa asiakasta. FFP2/3, jossa on enemmän suojaustehoa ja suodatin suojaa niin sinua kuin asiakasta. Huomio maskin käytössä työturvallisuus.
- **Käytä suojalaseja, jos** on vaara saada eritteitä kasvoillesi.
- **Kun riisut** suojavälineet huomioi järjestys: 1. suojakäsineet 2. pese ja desinfioi kädet. 3. riisu suojalasit/maski. 4. desinfioi kädet.
- **Pue** tyvec-haalari, kun teet vainajalle ulkotarkistusta tai peset autoa eritteistä.

Altistuminen ja toimenpiteet

- Mikäli herää epäily, että olet altistunut COVID-19 virukselle ilmoita mahdollisuuksien mukaan asiasta esimiehellesi ja tarkkaile oireita. COVID-19:lle tavallisia oireita ovat kuume, kuiva yskä, väsymys, pahoinvointi, lihaskivut, hengenahdistus, kurkkukipu, maku- ja hajuaistin häiriöt ja päänsärky. Oireet muistuttavan myös flunssan oireita.
- Jos epäilet altistusta tai sinulla on COVID-19 infektiioon sopivia oireita käy koronatestissä. Voit tehdä oirearvion Omaolopalvelussa. Saat palvelussa ohjeet testiin hakeutumisesta.
- Jos sinulla on oireita jää kotiin karanteeniin, kunnes testin tulos on tullut.
- Jos perheessäsi on todettu COVID-19 tartunta tai altistunut/oireita niin on suositeltavaa jäädä omaehtoiseen karanteeniin, kunnes perheenjäsenen testitulokset on tullut.